
Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2020:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 9 juni 2020

Antje Jackelén

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet om verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå ser annorlunda ut i år, med anledning av det allvarliga läge coronapandemin medför.

När kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse har världen just upplevt månader av en pandemi, vars konsekvenser globalt förblir både djupgående och osäkra en lång tid framöver. De samhällsekonomiska förändringarna i Sverige kommer att vara genomgripande för hela Svenska kyrkan. Under kommande planeringsperiod 2021–2023 beräknas intäkterna minska med närmare 1,6 miljarder kronor. För nationell nivå motsvarar detta 110 miljoner kronor i lägre intäkter. De flesta församlingar måste göra stora omställningar de närmaste åren, liksom flera stift samt den nationella nivån. Svenska kyrkan behöver prioritera, utveckla samverkan och planera så att församlingarna även i framtiden ska kunna fokusera och fullgöra sitt grunduppdrag.

Skrivelsen innehåller en bred omvärldsbeskrivning, *Bilaga 1*, som ligger till grund för kyrkostyrelsens omvärldsanalys, långsiktiga prioritering och verksamhetsinriktning.

Den verksamhetsplanering som kyrkostyrelsen utarbetat tidigare i år finns i det bilagda dokumentet till ursprunglig skrivelse, *Bilaga 2*. Den utgår från andra förutsättningar än de som finns idag. Eftersom den övergripande verksamhetsinriktningen och de långsiktiga målbilder som kyrkomötet tidigare fastställt kvarstår, är dokumentet fortsatt av intresse för kyrkomötet. Där finns konkreta exempel på planerade insatser under perioden, såsom digitalisering och ökad samverkan, som idag behöver påskyndas.

Kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå ska enligt bestämmelser i 51 kap. 4 och 5 §§ kyrkoordningen innehålla förslag till verksamhetsinriktning, kostnadsram för 2021 samt planeringsramar för 2022–2023, vilka framgår av skrivelsen.

Innehåll

1	Förslag till kyrkomötesbeslut	3
2	Den aktuella pandemisituationen	3
2.1	Pandemins ekonomiska effekter i världen	3
2.2	Pandemins ekonomiska effekter i Sverige	4
2.3	Pandemins ekonomiska effekter för Svenska kyrkan i stort	5
2.4	Pandemins effekter för Svenska kyrkans församlingar	5
3	Kyrkostyrelsens överväganden och åtgärder	6
3.1	Långsiktig strategi för digitalisering och samverkan	7
3.2	Större utredningar för framtidens kyrka	8
3.3	Extra stiftsbidrag 2021	9
3.4	Tillfälligt ökade medel 2021	9
3.5	Ekonomiska ramar	9
3.6	Fritt eget kapital och mål för eget kapital	10
	Bilaga 1 Omvärldsbeskrivning	11
1	Globala strömningar och utmaningar	11
2	Demokrati, tillit och sammanhållning	13
3	Digitalisering och delaktighet	16
4	Tro och konfliktlinjer	18
5	Svenska kyrkan och det religiösa landskapet	20
	Bilaga 2 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023	23
1	Uppdrag och ansvar	24
1.1	Kyrkostyrelsens uppdrag	24
1.2	En ansvarsfull budgetering	24
2	Att räcka evangelium genom ord och handling	25
2.1	Vision och sammanhang	25
2.2	Tro i handling	25
3	Målbilder och verksamhetsinriktning	26
3.1	Målbild 1	27
3.2	Målbild 2	32
3.3	Målbild 3	36
4	Ekonomi	42
4.1	Sammanfattning ekonomi	43
4.2	Utbetalningar till församlingar och stift	45
4.3	Känslighetsanalys	45
4.4	Resultaträkning	46
4.5	Kassaflödesbudget	48
4.6	Nationell fastighetsfinansiering	49
4.7	Sammanfattning ekonomi för kyrkostyrelsens internationella råd och kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet	50
4.8	Poster i balansräkningen	51
4.9	Fritt eget kapital och mål för eget kapital	52
	Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll	53

1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. fastställa inriktning för verksamheten på nationell nivå,
2. fastställa kostnadsram för 2021 till 3 461 miljoner kronor,
3. medge planeringsram för 2022 till 3 269 miljoner kronor,
4. medge planeringsram för 2023 till 3 273 miljoner kronor.

2 Den aktuella pandemisituationen

Världens människor upplever för närvarande en tid av sjukdom, oro, död och sorg. Coronapandemin har påverkat människors liv, hälsa, arbete och sociala relationer de senaste månaderna. Inte minst äldre personer och de människor som lever i utsatta situationer har påverkats dramatiskt. Och det fortgår. Pandemin har också lett till drastiska åtgärder med stängda landsgränser, stoppade transporter och begränsade möjligheter för familjer att umgås. Myndigheternas åtgärder för att stoppa smittspridningen påverkar många människors förmåga att försörja sig själva. Allt detta påverkar människors grundvalar och våra relationer.

I kristider kan den kristna tron mer än någonsin visa på ett trotsigt hopp och skapa mening och gemenskap i människors liv. Trossamfundens bidrag och verksamhet har också efterfrågats i krisen, inte minst de diakonala och själavårdande bidragen. Likaså har människors längtan efter att fira gudstjänst inneburit att nya former utvecklats i församlingarna och forum för gemensam bön etablerats.

Den kristna tron ger oss en utgångspunkt för att förstå, tolka och hantera det som händer så att vi kan bidra till det gemensamma goda på bästa sätt. Avgörande för framtidens kyrka är att bära evangelium i ord och handling så att den kristna tron upplevs relevant och får större utrymme i människors liv.

2.1 Pandemins ekonomiska effekter i världen

Coronapandemin har lett till drastiska åtgärder världen över som slår hårt på den sysselsättningsintensiva tjänstesektorn. Den globala tillväxten har helt bromsat in under det första halvåret 2020 samtidigt som konkurser och arbetslöshet ökar i snabb takt, där exempelvis USA har en arbetslöshet i nivå med den under 30-talskrisen.

I delar av Europa och andra delar av världen har man sakta börjat lätta på restriktionerna. I takt med detta återkommer också efterfrågan, men det finns risk för bakslag och att arbetslösheten ökar under kommande år. Många centralbanker har på kort tid sänkt räntorna till vad som bedöms som en nedre gräns och förväntas inte höja dessa de kommande åren. Samtidigt stiger offentlig skuldsättning på bred front i takt med stora stöd- och stimulanspaket för att mildra de ekonomiska effekterna, vilket kan sätta vissa länder i en oövertäglig skuld.

Den globala bruttonationalprodukten¹, BNP, förväntas falla med 3 procent i år enligt Internationella valutafondens prognos för att sedan stiga med 5,8 procent under 2021.

Coronapandemin riskerar enligt Världsbankens fattigdomsprognos att försätta ytterligare drygt 50 miljoner människor i extrem fattigdom och det slår värst för de

¹ Bruttonationalprodukt (BNP) är ett mått på den totala ekonomiska aktiviteten i ett land under en tidsperiod, vanligen ett år. Det kan uttryckas som värdet av total konsumtion av varor och tjänster, bruttoinvesteringar samt export minus import.

människor som redan lever i utsatta situationer. Över 2 miljarder människor har förlorat, eller kommer att förlora mer än hälften av sina intäkter från arbete. Hundratal miljoner människor har redan helt förlorat sina inkomster. De flesta saknar sociala trygghetssystem, vilket leder till hunger och misär. Hög nationell skuldsättning, och kraftigt sjunkande nationalintäkter gör att många låg- och medelinkomstländer saknar möjligheter att finansiera de räddningspaket som skulle behövas för att möta krisen. Samtidigt minskar den globala tillväxten och till skillnad från tidigare recessioner och finanskriser är även världens rikaste länder hårt drabbade. Den globala rörligheten är också kraftfullt begränsad på obestämd tid. Detta gör effekterna extremt svåra att överblicka, de flesta prognoser som hittills gjorts har visat sig vara för optimistiska. Sammantaget innebär pandemin en dubbel humanitär global kris, både för världshälsan och världsekonomin, med mycket dystra, och svåröversäglbara konsekvenser, som troligen endast globalt omfattande politik kan komma till rätta med.

Situationen påverkar Svenska kyrkans samarbetspartner och för många blir det en kamp att överleva, samtidigt som de globala ekumeniska organisationerna som Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och ACT-alliansen får svårare att finansiera sin verksamhet och ge stöd till den världsvida kyrkan och andra partnerorganisationer.

2.2 Pandemins ekonomiska effekter i Sverige

Pandemin drabbar också den svenska ekonomin hårt. Hur hårt är i nuläget svårt att veta, men mycket tyder på att vi står inför en synnerligen djup lågkonjunktur. Oron för att smittas och myndigheternas uppmaning att begränsa de fysiska sociala kontakterna, för att minska smittspridningen, har en kraftigt dämpande effekt på hushållens efterfrågan av varor och tjänster samtidigt som leveransproblem stör produktionen i delar av näringslivet. Dessutom påverkas efterfrågan negativt av omvärldens mycket omfattande åtgärder mot smittspridningen.

Den globala ekonomins utveckling påverkar de svenska exportföretagen som även hämmas av problem med internationella leveranskedjor. Indikatorer i Konjunkturinstitutets företags- och hushållsbarometrar föll i april till bottenivåer och pekar på en snabb och kraftig inbromsning.

Bedömningen får stöd av Tillväxtverket som redan i mitten på maj fått in ansökningar om korttidspermittering som rör över 350 000 personer. Tillsammans med regeringens andra stödåtgärder bromsar permitteringarna uppgången i arbetslöshet. Arbetslösheten förväntas stiga till över 10 procent av arbetskraften under 2020 och upp mot 11 procent under 2021, att jämföra med arbetslösheten under 2019 som var 6,8 procent av arbetskraften.

Finanspolitiken har redan lagts om med kraftfulla stödpaket. Fokus ligger på att stödja näringslivet, kommuner och regioner i syfte att motverka en våg av konkurser och massarbetslöshet.

Sveriges kommuner och regioner, SKR, lämnade den 29 april en prognos som visar att BNP faller med 4,1 procent 2020 för att sedan vända upp med 3,3 procent 2021. Prognosen bygger på att restriktioner runt om i världen successivt trappas ned och att efterfrågan och ekonomin börjar komma igång i slutet av år 2020. Osäkerheten i detta antagande är mycket stor och om pandemin blir långvarig kommer de ekonomiska konsekvenserna att bli värre än vad SKR beräknat.

Konjunkturinstitutets uppdaterade basscenario talar om att BNP sjunker med 7 procent 2020, för att under 2021 stiga med 4,8 procent.

När ekonomin i samhället försämras finns också en risk att Sidas biståndsanslag minskar när bruttonationalinkomsten², BNI, i Sverige sjunker.

I en tid av ökade skillnader mellan de människor som har arbete och de som inte har blir arbetet för social sammanhållning allt viktigare.

2.3 Pandemins ekonomiska effekter för Svenska kyrkan i stort

Nedgången i svensk ekonomi påverkar sysselsättningen och den samlade lönesumman kraftigt och därmed skatteunderlaget som är grunden för beräkning av kyrkoavgift. Detta innebär att intäkter för församlingar/pastorat, stift och nationell nivå i Svenska kyrkan kommer att påverkas negativt under planeringsperioden 2021–2023.

Totalt beräknas det handla om närmare 1,6 miljarder kronor i minskade intäkter under planeringsperioden 2021–2023 för hela Svenska kyrkan. För nationell nivå motsvarar detta 110 miljoner kronor i lägre intäkter.

Det är inte enbart kyrkoavgiften som påverkas, utan kortsiktigt finns det flera andra delar av Svenska kyrkans ekonomi som påverkas. Det handlar om lägre netto från finansiella investeringar, lägre utdelning från prästlönetillgångar, lägre kollektor och insamlingsintäkter samt lägre intäkter i kommersiellt bedriven verksamhet.

Det bör noteras att i dessa beräkningar ingår inte antaganden om ett större antal utträden än prognostiserat, på grund av pandemin. En utdragen lågkonjunktur med hög arbetslöshet kan leda till fler utträden än prognostiserat, trots kommunikationsinsatser och många människors positiva bild av vad Svenska kyrkan är och gör i denna kris. Om så skulle ske, innebär varje procent ytterligare utträden cirka 200 miljoner kronor i lägre intäkter per år för hela Svenska kyrkan och cirka 14 miljoner kronor för nationell nivå per år.

Mot bakgrund av denna prognos är det absolut nödvändigt att minska kostnaderna inom Svenska kyrkan. På nationell nivå måste omställningsarbetet intensifieras för att nå målet om en ekonomi i balans år 2025 och för att kunna genomföra prioriterade satsningar. Det handlar inte om att marginellt sänka kostnader på nationell nivå utan det innebär att renodla uppdraget och upphöra med vissa delar av verksamheten samt förstärka andra delar. Den verksamhet som bedrivs idag kommer inte att kunna rymmas i de framtida ekonomiska ramarna.

2.4 Pandemins effekter för Svenska kyrkans församlingar

De största ekonomiska effekterna väntas år 2022. Då minskar enligt prognosen intäkten av kyrkoavgiften med 2,9 procent, jämfört med året innan. Detta är en effekt av de uppsägningar och permitteringar som sker i samhället år 2020. Men redan 2021 väntas en minskning på 2 procent, vilket beror på att regeringen, som en del av sitt krispaket, ändrat skattereglerna för företagare inkomståret 2019. Dessutom minskar intäkten under 2020 med 1,8 procent, på grund av utträden under valåret 2017.

Idag utgör kyrkoavgiften runt 60 procent av Svenska kyrkans intäkter. På kostnadssidan står personal för en lika stor andel i församlingarnas budget. Coronapandemins ekonomiska konsekvenser kommer oundvikligen att kraftfullt påverka samtliga församlingar och stift i Svenska kyrkan. Det finns församlingar och stift som kommer

² Bruttonationalinkomst (BNI) är ett mått som används inom nationalräkenskaper och makroekonomi. Det utgör summan av bruttonationalprodukten och nettofaktorinkomster från utlandet. Nettofaktorinkomster består bland annat av nettot av löner, aktieutdelningar, räntor, arrenden och patent.

att klara verksamheten bra under flera år, men för de allra flesta kommer en generell omställning att krävas, som bland annat handlar om att minska personal och om att sälja fastigheter. Flera församlingar och stift har sedan tidigare arbetat med att se över sina kostnader. Exakt hur stora konsekvenserna av pandemin blir för ekonomin är det ännu för tidigt att säga. Men den allvarliga situationen kommer att kräva att de sparplaner som redan finns ses över på nytt och att ett arbete även inleds i de församlingar och stift som har god ekonomi idag.

Kyrkostyrelsen genomför intensifierade samtal med samtliga stiftsstyrelser genom gemensamma överläggningar med presidier och arbetsutskott, för rådgivning och bidrag till kyrkostyrelsens beredning inför kyrkomötet. Att hushålla med Svenska kyrkans resurser för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv i församlingarna har länge varit en aktuell fråga och det pågår en dialog i dessa överläggningar om den nationella nivåns prioriteringar bland olika stödinsatser till stiftet och församlingarnas grundläggande uppdrag. Dialogen omfattar också att klargöra vilken nivå i Svenska kyrkan som är bäst lämpad att göra vad, utan att för den skull skjuta över kostnader till en annan nivå.

När frågan om besparingar påskyndas som nu, tvingas kyrkan i sin helhet fundera över prioriteringar och arbetsformer. Om vad som bör bevaras, vad som bör lämnas och vad som behöver erövrats. I samtalen mellan kyrkostyrelsen och stiftsstyrelserna i maj sammanfattade en av deltagarna den ekonomiska krisen som påskyndare för en omställning, som också kan vara efterlängtat och citerade psalm 288: att bryta tröga vanor, få blick för dolda möjligheter och klokhet i att finna nya medel.

Stiftsstyrelserna ser positivt på ökad samverkan och nya arbetssätt och den allvarliga ekonomiska situationen kommer att kräva att utvecklingsarbetet för ökad samverkan, effektivisering, digitalisering och kvalitetsutveckling intensifieras den närmaste tiden.

3 Kyrkostyrelsens överväganden och åtgärder

Kyrkans uppdrag är detsamma som tidigare. Att räcka evangelium genom ord och handling. Men vi utmanas av den förändrade och på många sätt skrämmande situationen. Vårt uppdrag ska fullgöras under nya förutsättningar.

”I Ordet var liv, och livet var människornas ljus. Och ljuset lyser i mörkret och mörkret har inte övervunnit det.” Johannesevangeliet text 1:4–5 blir tydligt och angeläget i orostid. Detta ger vägledning och förankring. I ärkebiskopens fastebok i år, *Rötter och krona* fick vi uppmaningen att ”Gå på djupet, så att du kan växa. Du kan återfå dina rötter, din krona.”

Den kristna tron ger oss en utgångspunkt för att förstå, tolka och hantera det som händer så att vi kan bidra till det gemensamma goda på bästa sätt. Trossamfundens insatser är efterfrågade. För att de ska vara långsiktigt hållbara behöver diakoni och teologi hållas samman och de globala perspektiven spränga gränserna för den koncentration på det närmaste, som så lätt tar överhanden i en kris.

Kyrkostyrelsens uppdrag i den nya situationens utmaningar är att med skärpt allvar vidta ansvarsfulla åtgärder i samarbete med stiftet. Det kan bland annat handla om att inom ramen för det mandat som kyrkostyrelsen har, göra omfördelningar inom verksamhetsbudgeten. Kyrkostyrelsen arbetar samtidigt aktivt för att sänka kostnader och förbättra den nationella nivåns verksamhetsresultat. Det arbetet fortsätter, vilket framgår i tabell 16 i bilaga 2, där det visas hur verksamhetens resultat förbättras åren 2021–2023. En stor del av minskningen är satsningar som upphör och att det finns kostnader för kyrkoval 2021, en del beror på kostnadsminskningar genom effektivisering och personalminskning. Resultatförbättringen beror också på att den internationella verksamheten i större utsträckning ska finansieras av insamlade medel.

För att nå en ekonomi i balans till år 2025 och samtidigt ha utrymme för verksamhets-satsningar i den nya ekonomiska verkligheten måste arbetet påskyndas. Om man utgår ifrån verksamhetens resultat sista året i planeringsperioden, -112 miljoner kronor, tabell 16 i bilaga 2, och därefter lägger till ett utrymme för satsningar på 80 miljoner kronor är behovet av resultatförbättring cirka 200 miljoner kronor för att nå en ekonomi i balans.

För att säkra en långsiktig hållbar verksamhet krävs dessutom rationaliseringar och besparingar på minst 2 procent per år, vilket bland annat handlar om minskade overheadkostnader i takt med att verksamheten krymper och att kansliets löne- och arvoderingshantering genomförs i ett för Svenska kyrkan gemensamt lönecenter. Likaså kommer förändringar att genomföras efter genomlysning av nuvarande ekonomiska anslag och bidrag till ekumeniska organisationer samt till nationella och internationella organisationer. Kyrkostyrelsen ser vidare ett fortsatt behov av att renodla uppdraget för nationell nivå och avser att arbeta vidare med frågan om vilka uppgifter som bör vara ett ansvar för kyrkostyrelsen i framtiden.

Förutom de kyrkoordningsreglerade uppgifter som kyrkostyrelsen ansvarar för, exempelvis företräderskap och att svara för det kyrkliga utjämningsystemet, är den nationella nivån en sammanhållande kraft i Svenska kyrkan. Stiftsstyrelserna har i dialogen med kyrkostyrelsen betonat vikten av kontinuerlig omvärldsanalys och forskning bland annat för att bidra med fortsatta prognoser vad gäller medlemsutveckling, kollekt och ekonomi.

Den nationella nivåns stöd till den långsiktiga satsningen för lärande och undervisning är prioriterad och kyrkostyrelsen verkar för att arbetet ska utvecklas ytterligare. Inte minst viktigt i en tid av oro i samhället och när livsfrågorna är centrala. Då kan den kristna tron visa på hopp och skapa mening och gemenskap.

Även stöd för kommunikation, strategisk kompetensförsörjning, klimatstrategier och social hållbarhet är något som stiftet uttryckt som fortsatt viktiga. Likaså att erbjuda digitala lösningar för erfarenhetsutbyte och att tillhandahålla användbara stödredskap för kärnverksamhet. Det är också nödvändigt att fullfölja de planerade församlingsgenomgångarna inom Svenska kyrkan i utlandet, nu även med särskild hänsyn till konsekvenserna av coronapandemin i olika delar av världen.

Efter vårens fasteinsamling kan kyrkostyrelsen konstatera en betydande nedgång i insamlingsresultat och bortfallet har hittills inte kunnat kompenseras av digitala former för engagemang och insamling. Det är därför nödvändigt att stärka den globala solidariteten genom att öka kännedom om och insamling till Act Svenska kyrkan i stift och församlingar, likaså bland allmänheten. Svenska kyrkan behöver också tillsammans med partner i ACT-alliansen öka takten på samverkan och institutionell finansiering.

Kyrkostyrelsen ser idag möjligheter för samtliga nivåer i Svenska kyrkan att stärka samverkan med andra organisationer i civilsamhället och utnyttja tillfällen till samfinansiering och att söka offentliga medel. Insikten om nödvändigheten och viljan att samverka samt kunskap inom detta område behöver öka så att Svenska kyrkan kan kroka arm med fler aktörer i samhället.

3.1 Långsiktig strategi för digitalisering och samverkan

För att kunna verka rikstäckande för ett hållbart kyrkoliv och samtidigt hushålla med de samlade ekonomiska resurserna krävs samverkan och gemensamma lösningar. Det är angeläget att Svenska kyrkans verksamhet utförs så effektivt som möjligt. Det handlar både om gemensamma administrativa arbetssätt och digitala gemensamma redskap för kärnverksamheten.

Ett utvecklingsarbete i denna riktning har pågått under flera år och området digitalisering och samverkan har lyfts i tidigare års skrivelser och fastställts i långsiktiga målbilder. Även i årets ursprungliga skrivelse, i *Bilaga 2*, under avsnitt *Digitalisering och samverkan* som utarbetades före pandemins utbrott, beskrivs de insatser som planerats.

Kyrkostyrelsen ser att den ekonomiska situationen för församlingarna kommer att försämrans snabbare än vad som tidigare prognostiserats. Det påskyndar behovet av att förstärka arbetet och öka infördetakten i gemensamma lösningar. För att möjliggöra detta föreslår kyrkostyrelsen att ökade resurser tillförs, med 65, 99 och 141 miljoner kronor under perioden.

När kyrkostyrelsen i samarbete med stiftens intensifierar arbetet med att lyfta av församlingarnas administrativa bördor, kan de alltmer lägga sina resurser på det grundläggande uppdraget och säkerställa ett långsiktigt hållbart kyrkoliv i framtiden. Det är i dagens läge nödvändigt att öka ambitionen och takten i denna omställning för att garantera framtida gudstjänst, diakoni, undervisning och mission.

Digitaliseringen är alltså inte bara en förutsättning för samverkan kring administration. Coronapandemin har visat hur digitalisering givit förutsättningar för att församlingar, stift och nationell nivå har kunnat upprätthålla vissa delar av den normala verksamheten parallellt med att utveckla nya former. När samhället och kyrkan kan återgå till ordinarie verksamhet kommer vissa digitala mötesformer att fortsatt ha sin plats.

Kyrkostyrelsen har därför utarbetat en strategi fram till 2030 inom området digitalisering och samverkan, efter förslag från kyrkostyrelsens råd för administrativ samverkan, som i sin tur genomfört konsultationer med stiftens som stödjer ambitionerna i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Svenska kyrkan har samverkat i gemensamma system sedan relationsändringen år 2000 och kyrkostyrelsens arbete är en fortsättning på en utveckling som pågått i 30 år, men som nu behöver påskyndas. Målsättningen är att ingen enhet i Svenska kyrkan ska behöva ha en egen IT-drift samt att den grundläggande infrastruktur som behövs inom Svenska kyrkan ska finansieras gemensamt. Det handlar om gemensam IT-plattform inkluderande nätverk och grundläggande digitala verktyg för varje arbetsplats, idag Microsoft 365. Likaså ett gemensamt lönecenter, ett gemensamt economicenter, digitalisering av medlemskommunikation, dokument- och diariesystem samt elektroniskt arkiv. Det mest effektiva är att administration sker på den plats och på det sätt där det blir mest rationellt med kvalitetssäkrade, effektiva gemensamma system och arbetssätt.

På sikt kommer det att krävas en avgiftsväxling, när stora delar av enheternas kostnader för IT, löne- och economicenter läggs på nationell nivå och finansieras av avgiften för gemensam verksamhet som genom en kyrkoordningsändring behöver höjas från och med år 2024. En sådan höjning behöver beredas och återkommer till kyrkomötet senast 2023.

3.2 Större utredningar för framtidens kyrka

Utifrån den ekonomiska situationen och behovet av långsiktighet krävs grundligt genomarbetade förändringar i Svenska kyrkan. Den närmaste tiden planerar därför kyrkostyrelsen att initiera ett antal större utredningar för fördjupning i frågor av genomgripande betydelse för Svenska kyrkan och för ett fortsatt rikt och hållbart kyrkoliv.

Kyrkostyrelsen ser att de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkan förändras fortare än vad man tidigare trott. Styrelsen bedömer att ett ansvarsfullt agerande kräver ett arbete med att ta fram fakta och underlag för beslut inom några större strukturella inomkyrkliga områden. Dit hör frågan om en samordnad kapitalförvaltning.

Kyrkostyrelsen ser också behov av att säkra den demokratiska strukturen för framtiden och hur detta kan ske till en lägre kostnad än idag. Vidare ser kyrkostyrelsen behov av att långsiktigt överväga hur den mest ändamålsenliga stiftsindelningen ser ut.

Kyrkostyrelsen har för avsikt att med stöd från överväganden i dessa fleråriga utredningar ta fram beslutsförslag till kyrkomötet.

3.3 Extra stiftsbidrag 2021

I överläggningar mellan kyrkostyrelsen och stiftsstyrelserna har flera områden lyfts fram som angelägna att värna i den situation Svenska kyrkan befinner sig i. Några stift har under våren exempelvis uttryckt oro över sina stiftsgårdars ekonomiska uthållighet, inte minst de bärande sammanhang för barn och unga som stiftsgårdar många gånger utgör, medan andra stift har nämnt diakonala behov, till exempel inom institutionssjälavården.

Kyrkostyrelsen budgeterar ett tillfälligt extra stiftsbidrag under 2021 på 65 miljoner kronor som motsvarar cirka 10 procent av den sammanlagda årliga stiftsavgiften. Stiftsbidraget fördelas på motsvarande sätt som i utjämningsystemet och stiftet prioriterar själva hur medlen används och hur församlinglivet bäst främjas i en ansträngd situation.

Syftet med det extra stiftsbidraget är att skapa förutsättningar för att mildra effekterna av sänkta intäkter och kunna ställa om verksamhet till samfinansiering med andra eller verksamhet finansierad av offentliga medel.

3.4 Tillfälligt ökade medel 2021

Kyrkostyrelsen följer utvecklingen i samhället och utövar sitt företrädskap nationellt och internationellt. Detta sker bland annat genom att bevaka och påverka regering och riksdag, statliga myndigheter och andra organisationer i för Svenska kyrkan angelägna frågor.

För att kyrkostyrelsen ska kunna agera ansvarsfullt mellan de tidpunkter då kyrkomötet är samlat, och fullfölja den krishantering som redan pågår, finns behov av att tillfälliga medel avsätts. Kyrkostyrelsen budgeterar därför tillfälligt ökade medel om 50 miljoner kronor år 2021, för behov och konsekvenser som idag inte kan förutses. Kyrkostyrelsen ser behov av att ha en beredskap att i samarbete med stiftet kunna agera kraftfullt och snabbt om förändringar i omvärlden föranleder det.

Exempel på områden kan vara stöd till angelägna diakonala satsningar, eventuellt i samverkan med andra organisationer och annat som bidrar till existentiell hållbarhet, liksom stöd för krisberedskap och civilt försvar. Även oförutsedda kostnader för akuta insatser globalt i den världsvida kyrkan skulle kunna bli aktuellt.

3.5 Ekonomiska ramar

Kyrkostyrelsen föreslår att de kostnads- och planeringsramar som finns i den ursprungliga skrivelsen *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023*, i bilaga 2, tabell 12, kompletteras med extra stiftsbidrag, tillfälligt ökade medel samt kostnader för ett intensifierat arbete med digitalisering och samverkan.

Beräkning kostnadsramar	2021	2022	2023
Kostnadsram VoE	3 281	3 170	3 132
Extra stiftsbidrag 2021	65		
Tillfälligt ökade medel 2021	50		
Digitalisering & samverkan	65	99	141
SUMMA ny kostnadsram	3 461	3 269	3 273

De tillkommande posterna för extra stiftsbidrag, tillfälligt ökade medel och för digitalisering och samverkan uppgår sammantaget för perioden till 420 miljoner kronor.

3.6 Fritt eget kapital och mål för eget kapital

Det nationella fria egna kapitalet utgör en gemensam resurs för hela trossamfundet och dess avkastning möjliggör såväl resurser till akuta insatser som till strategiska satsningar för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv.

Med de tillägg som föreslås i denna skrivelse kommer eget kapital att påverkas negativt med 420 miljoner kronor sammanlagt för planeringsperioden.

Då osäkerheten om den ekonomiska framtiden är stor bedömer kyrkostyrelsen att det av försiktighets skull är nödvändigt att minska förväntad avkastning från kapitalförvaltningen. Därför sänks förväntad avkastning till hälften av tidigare beräkningar, vilket innebär att utvecklingen av fritt eget kapital ytterligare försämras med cirka 200 miljoner kronor per år.

Kyrkomötet har, i enlighet med skrivelsen KsSkr 2016:7 *Svenska kyrkans kapital-situation*, beslutat att målet för storleken på den nationella nivåns egna fria kapital ska vara 6 500 miljoner kronor vid utgången av år 2016. Målnivån räknas därefter upp årligen med hänsyn till konsumentprisindex.

Nedanstående tabell visar det **beräknade** fria egna kapitalet och **lägsta nivån** för fritt eget kapital per 31 december respektive år.

Fritt eget kapital	UB 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023
Fritt eget kapital	9 674	8 616	9 464	9 534	9 541
Lägsta nivå fritt eget kapital	6 866	6 947	7 143	7 286	7 432
Skillnad mot lägsta nivå	2 808	1 669	2 321	2 248	2 109

Den låga siffran under Budget 2020 var före den kraftiga uppgången 2019.

Då avkastningen i kapitalförvaltningen under våren varit negativ innebär det att ovan angivna fria egna kapital är cirka 800 miljoner kronor lägre per den 27 maj 2020 jämfört med budget. Om denna effekt består för helåret 2020, kommer det fria egna kapitalet istället att utvecklas enligt tabellen nedan.

Fritt eget kapital	UB 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023
Fritt eget kapital	9 674	8 616	8 664	8 734	8 741
Lägsta nivå fritt eget kapital	6 866	6 947	7 143	7 286	7 432
Skillnad mot lägsta nivå	2 808	1 669	1 521	1 448	1 309

I det fria egna kapitalet ingår ännu inte realiserade värdeökningar inom kapitalförvaltningen. Vid bokslut 2019 uppgick de realiserade värdeökningarna till 3 422 miljoner kronor.

1 Globala strömningar och utmaningar

Under våren 2020 har det nya coronaviruset SARS-CoV-2 orsakat en covid-19-pandemi, vars fulla konsekvenser kommer att förbli okända en lång tid framöver. I en globaliserad värld sprider sig både smittan och effekterna av dess hantering snabbt. Virusets påverkan på människors hälsa och liv. Äldre och de mest utsatta påverkas mest dramatiskt, och utgången bestäms av länders strategier för att bromsa smittspridning och olika gruppers tillgång till adekvat sjukvård. Åtgärderna för att försöka stoppa dess spridning påverkar människors tillvaro i grunden, förmågan att försörja sig, resa, bibehålla sociala relationer samt tillgången till grundläggande fri- och rättigheter.

Pandemin har lett till drastiska åtgärder med stängda gränser och stoppade flyg och andra transporter. Vad de långsiktiga effekterna av allt detta blir vet vi inte, men vi kan förvänta oss djupgående återverkningar på såväl ekonomin och demokratin som på människors hälsa och upplevda trygghet.

Hotet mot klimatet och ekosystemet är i fokus. Det gångna året utmärktes av en växande transnationell rörelse som utkräver ansvar från makthavare, företag och medborgare. Det är symtomatiskt att vi bland 2019 års nya ord finner begrepp som *klimatnödläge*, *klimatstrejk*, *smygflyga* och *tågskryta*.³ Nedstängning av samhällen i spåren av coronapandemin har givit hopp om en ekologiskt hållbar omställning, men också en oro för att klimat- och miljöhänsyn riskerar att väga lätt då jobb hotas.

Upplevelsen av klimatkrisen som så akut att den påkallar ett "klimatnödläge" har lett till ett tilltagande tvivel på demokratin förmåga att hantera de allt överskuggande överlevnadsfrågorna bland såväl unga människor som bland akademiker och opinionsbildare.⁴

Under hösten 2019 hölls exempelvis ett seminarium vid Göteborgs universitet på temat Överlever demokratin klimatkrisen? där en av de frågor som diskuterades var huruvida det krävs en upplyst despoti (vilket med ännu ett av 2019 års nyord kallas *klimatdiktatur*) för att genomföra nödvändiga beslut.⁵ En del klimatexperter lyfter fram Kina som en förebild⁶ och i ett upprop publicerat i en kvällstidning uppmanar 87 influencers statsministern att våga vara obekvämt och köra över "oss och våra klimatkatastrofala vanor".⁷

Demokratin utmanas också globalt av växande antidemokratiska rörelser och regimer. Runtom i Europa nedmonteras mycket av den frihet som erövrades åren efter murens fall. I länder som Polen, Ungern, Turkiet och Italien ifrågasätts öppet många av demokratin grundläggande principer.⁸ I USA har presidenten anklagats för att på en rad punkter ha förbrutit sig mot konstitutionen, i Ryssland skärps villkoren för fria medier allt mer⁹, och Kina, där medborgerliga och politiska rättigheter är under hård press, utökar sitt inflytande globalt.¹⁰

³ www.svt.se/kultur/nyorden-2019-hela-listan

⁴ Foa, Roberto Stefan, and Yascha Mounk. "The Signs of Deconsolidation." *Journal of Democracy* 28, no. 1 (2017): 5–16, www.journalofdemocracy.org/articles/the-signs-of-deconsolidation.

⁵ Överlever demokratin klimatkrisen? Seminarium 25 september 2019, <https://www.vgb.nu/wp-content/uploads/2019/09/Inbjudan-25-sept-4.pdf>

⁶ www.svd.se/demokratin-maste-pausas-for-att-losa-klimatkrisen Svenska Dagbladet 2017-11-04

⁷ www.expressen.se/debatt/kor-over-ditt-folk-lofven-for-att-radda-klimatet Expressen 2019-01-24

⁸ freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019

⁹ www.indexoncensorship.org/2019/07/russia-press-freedom-violations-june-2019

¹⁰ thediplomat.com/2019/11/how-chinese-norms-are-going-global

Demokratins globala ställning för 2019 innebar en fortsatt tillbakagång för demokratin, men trots den negativa utvecklingen klassas något fler länder som fullvärdiga demokratier än föregående år (22 mot tidigare 20 av de 167 länderna i indexet).¹¹ Det finns emellertid nu en risk att de inskränkningar i fri- och rättigheter som följer i spåren av coronavirusets spridning inte kommer att hävas i auktoritära regimer och att demokratin därför kommer att fortsätta att backa.¹² Kriser har tidigare i vissa fall dock även lett till auktoritära regimers fall, som i Indonesien 1998 och Tunisien 2011. Mobiliseringen i spåren av klimatkrisen vittnar också om demokratins kraft. Gräsrotsrörelsen *Fridays for future*, inspirerad av Greta Thunbergs skolstrejk, har nått global spridning och bekräftar de demokratiska fri- och rättigheterna genom att kraftfullt både uttrycka och kanaliseras via dem.

Det är inte bara klimatkrisen som förmår mobilisera människor. Under 2019 har inte minst unga människor mobiliserat sig mot förtryck och orättvisor genom att fylla gator och torg runt om i världen: Sudan, Libanon, Hongkong, Chile, Frankrike, Spanien (Katalonien) och Ryssland är några exempel. Världen har idag den yngsta befolkningen på länge, hela 42 procent är under 25 år och en fjärdedel är under 18 år.¹³ Eftersom demokratiska rörelser slår rot bland unga kan detta förebåda stora förändringar i framtiden.

Antalet människor på flykt fortsätter att växa och överstiger nu 70 miljoner.¹⁴ De största flyktinggrupperna kommer från Syrien (6,7 miljoner), Afghanistan (2,7 miljoner) och Sydsudan (2,3 miljoner).¹⁵ En reaktion på den växande flyktingkrisen är en allt restriktivare flyktingpolitik i de delar av världen som flyktingar söker sig emot. Samtidigt leder humanitära kriser inte alltid till att flyktingströmmar når utanför hemlandet. Civildbefolkningen i Jemen, där krigets offer både för våld och för sjukdomar beräknas uppgå till 230 000 vid slutet av 2019, saknar flyktvägar.¹⁶ Ytterligare omkring 14 miljoner riskerar att dö av svält eller utbrott av koleraepidemier.¹⁷ Människor på flykt blir i tid av pandemisk smitta särskilt utsatta, spridning av virus kan bli förödande i trånga flyktingläger. I spåren av de ekonomiska konsekvenserna av försöken att hindra smittspridning drabbas de som idag har små marginaler hårdast. FN förutspår att antalet människor på gränsen till svält fördubblas under 2020 till 265 miljoner människor.¹⁸

I en globaliserad värld blir gränser både mer porösa och mer hårdbevakade, vilket har blivit mycket påtagligt även på nära håll i spåren av coronaviruset under våren 2020. Öppenhet och gränsbevakning är två parallella och ömsesidigt alstrande tendenser i världssystemet. Begreppet ”gräns” kan syfta till det som på engelska heter ”boundary” och ”border”, en gräns mellan två vanligen geografiska entiteter. Men ”gräns” kan också syfta på det som fångas in av engelskans ”limit”, vilket syftar på en bortre övre gräns. Bägge dessa förståelser av gränser är betydelsefulla för att förstå till synes disparata fenomen som klimatförändringar, flyktingkriser, växande psykisk ohälsa och ny informationsteknologi. Inom alla dessa områden tilltar en känsla av ett tänjande, alternativt överskridande, av gränser.

¹¹ www.eiu.com/Handlers/WhitepaperHandler.ashx?fi=Democracy-Index-2019.pdf&mode=wp&campaignid=democracyindex2019

¹² www.hrw.org/the-day-in-human-rights/2020/03/31

¹³ blogs.worldbank.org/opendata/chart-how-worlds-youth-population-changing .17 april 2017

¹⁴ www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html

¹⁵ Ibid.

¹⁶ www.middleeasteye.net/news/yemen-death-toll-surpass-230000-end-2019-un-report

¹⁷ www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/yemen

¹⁸ www.wfp.org/news/covid-19-will-double-number-people-facing-food-crisis-unless-swift-action-taken

Inom miljöområdet talar man om de nio planetära gränserna, syftande på planetens bärkraft, som inte kan överskridas utan att det får mycket allvarliga konsekvenser. Fyra av dessa bedöms redan ha överskridits: klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald, förändrad markanvändning samt förändrade biogeokemiska flöden av kväve och fosfor. De två förra betraktas av forskare som "core boundaries" vilket innebär att ett överskridande av båda eller att någon av dem riskerar att driva jordsystemet in i ett nytt tillstånd.¹⁹

Växande psykisk ohälsa vittnar om orimliga krav och det är talande att punkten där den existentiella och andliga bärkraften brister beskrivs med metaforer som att "gå in i väggen" eller "bränna ut sig".

Att befinna sig vid en gräns behöver dessbättre inte vara liktydig med att befinna sig vid en avgrund. Engelskans "frontier" syftar på ett expanderande gränsområde som rör sig från det kända mot det okända. Hur detta okända kommer att gestalta sig beror i hög grad på det hopp som kan ta form hos varje människa. Hopp är en gåva och något man kan förstärka med sina handlingar. Detta ställs på sin spets då virusshot och dess konsekvenser skapar rädsla och oförutsägbarhet.

Hopp som formeras vid "gränsen" kan vara frukten av de lärdomar och erfarenheter de förändringar som vi människor gör i detta nu. Hopp kan också backas upp av en rad globala framgångar som, utan att för den skull hemfalla åt naiv optimism, har uppnåtts de senaste decennierna. Ur skörden av hoppfulla nyheter kan lyftas fram dramatiskt förbättrat hälsoläge globalt och kraftigt minskande barnadödlighet, där dock coronapandemin kan komma att bryta den positiva trenden momentant i ökad dödlighet och på sikt genom av utträngningseffekter av vaccinationsprogram, andra förebyggande åtgärder och behandling av andra sjukdomar. Under 2019 har vi även sett ett minskat antal terroråd och ett hoppfullt tecken är också det faktum att världen idag är 5 procent grönare än vid millennieskiftet, vilket innebär att en yta ungefär motsvarande Amazonas har beskogats på dryga två decennier.²⁰

2 Demokrati, tillit och sammanhållning

I alla samhällen verkar såväl *centripetala* (sammansvetsande) som *centrifugala* (splittrande) krafter. Till de förra hör gemensamma referenspunkter, allmänt accepterade grundläggande värderingar, solidaritet och upplevelse av en gemensam framtid. Till de senare hör rivaliserande livstolkningar och oförenliga värderingar, segregation och socioekonomisk ojämlikhet mellan grupper och regioner. Utfallet av styrkemätningen mellan dessa socioekonomiska och politiska krafter är avgörande för ett samhälles långsiktiga hållbarhet.

Ett samhälle där de sammanhållande krafterna är starka präglas av en hög grad av tillit. Glädjande nog är tilliten i det svenska samhället fortsatt hög. Hela 57 procent av

¹⁹ www.su.se/forskning/forskningsnyheter/fyra-av-nio-planet%C3%A4ra-gr%C3%A4nser-%C3%B6verskrids-1.218028 hämtat 2019-10-07.

²⁰ www.nasa.gov/feature/ames/human-activity-in-china-and-india-dominates-the-greening-of-earth-nasa-study-shows www.nature.com/articles/s41893-019-0220-7

Enligt en satellitstudie publicerad blir 33 procent av världens bevuxna områden grönare medan fem procent "brunare" (skördad åkermark/kalhyggen). Utvecklingen är särskilt framträdande i Kina och Indien. En del av orsaken är att koldioxid i atmosfären ökar och ett varmare klimat. Den främsta orsaken är en mer positiv mänsklig påverkan: effektivt jord- och skogsbruk (nya snabbväxande hybrider, växelbruk, bevattningssystem, gödsel, kontroll på skadeinsekter, bättre utsäde etc.).

befolkningen uppger att det går att lita på människor i allmänhet.²¹ Tilliten är också relativt hög till olika samhällsinstitutioner.²² Denna tycks även bestå i det initiala skedet av spridning och åtgärder för att förhindra smittan av covid-19.²³

Men det finns en rad trender som riskerar att på sikt underminera tillit. Ingenting undergräver människors tillit till varandra så mycket som våld eller hot om våld. Brottsförebyggande rådets (Brå) statistik visar att det totala antalet anmälda brott i Sverige ökade med 2 procent 2017–2018. Störst ökning gällde datorbedrägeri och utpressning, medan misshandel, mord och dråp totalt sett minskade något.²⁴ Samtidigt har det grova våldet i det offentliga rummet, såsom skjutningar och sprängningar, ökat. Människors oro för brott ökar generellt men skiljer sig mellan regioner. Nationella trygghetsundersökningen, NTU, 2018 från Brå visar att 42 procent av svenskarna (16–84 år) oroar sig mycket för brottsligheten i samhället.²⁵ Den generella tilliten är mycket lägre bland dem som bor i förorter till svenska storstäder än bland befolkningen generellt.²⁶ Andelen som känner sig otrygga ökade påtagligt från 2016.²⁷ Trygghetsundersökningen visar att otryggheten är störst i Polisområdet Syd (Blekinge län, Kalmar län, Kronobergs län och Skåne län).²⁸

En annan oroande trend är att skillnaderna mellan stad och landsbygd ökar inom snart sagt alla områden: demografi, försörjning, tillgång till bostäder, bredband, sociala insatser och folkhälsa. Närmare hälften av Sveriges kommuner finns i landsbygden, men befolkningen ökar snabbt i storstäder och storstadsnära kommuner, vilket huvudsakligen beror på ökad invandring samt höga födelsetal. Samtidigt minskar befolkningen kraftigt i mindre kommuner på landsbygden²⁹ främst som en följd av låga födelsetal och höga dödstal. Medan behoven av välfärdssatsningar ökar i växande storstadskommuner får krympande kommuner på landsbygden trots förhållandevis höga kommunalskatter allt svårare att garantera sina kommuninvånare tillgång till grundläggande välfärdstjänster.³⁰

²¹ SOM- institutet, Svenska trender, som.gu.se/digitalAssets/1736/1736224_6.-svenska-trender-1986-2018_v2.pdf. Frågan lyder: Enligt din uppfattning, ...”I vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet? Svara med hjälp av nedanstående skala.”

²² Höga positiva balansmått ses för +56 polisen, +55 sjukvård, och +53 Universitet/högskola. Detta kan jämföras med +8 Svenska kyrkan, +9 riksdag och regering, och -21 politiska partier. Svalternativen är ”mycket stort förtroende”; ”ganska stort förtroende”; ”varken stort eller litet förtroende”; ”ganska litet förtroende” samt ”mycket litet förtroende”. Balansmått avser andelen som svarat ”mycket” eller ”ganska stort förtroende” minus andelen som svarat ”mycket” eller ”ganska litet förtroende”. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla svarspersoner anger stort förtroende) och -100 (alla svarspersoner anger litet förtroende). Procentbasen utgörs av de som har besvarat frågan.

²³ NOVUS-undersökning 3–10 mars 2020. www.svt.se/nyheter/inrikes/novus-svt-svenskar-har-hogt-fortroende-for-sjukvarden

²⁴ www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/mord-och-drap.html, www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-och-misshandel.html, www.svt.se/nyheter/inrikes/antalet-sprangdad-okar-kraftigt-i-sverige

²⁵ www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e2b469/1561470781848/2019_Nationella_trygghetsundersokningen_resultat_pa_kommunal_niva.pdf, s. 5–6

²⁶ www.esh.se/download/18.224e010916d88a79f25132d/1572611558408/Tillitsbarometern,%20levande%20rapport,%20version%203%202019.pdf

²⁷ www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e22d3/1548248345315/2019_1_Nationella_trygghetsundersokningen_2018.pdf, ss. 9–10

²⁸ www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e2b469/1561470781848/2019_Nationella_trygghetsundersokningen_resultat_pa_kommunal_niva.pdf, s. 5–6

²⁹ Mörk, Eva, Erlingsson, Gissur O. & Persson, Lovisa (2019), Konjunkturrådets rapport 2019: *Kommunernas framtid*, Stockholm: SNS Förlag, s. 52

³⁰ Mörk, Eva, Erlingsson, Gissur O. & Persson, Lovisa (2019), Konjunkturrådets rapport 2019: *Kommunernas framtid*, Stockholm: SNS Förlag, s. 71

Storstadskommunerna finansierar sig själva i en mycket högre utsträckning än krympande landsbygdskommuner. Självfinansieringen med egna skatteintäkter är i storstäder upp till 70 procent, men bara 44 procent i krympande landsbygdskommuner. Skilda förutsättningar mellan stad och land avspeglas också i skolan och äldreomsorgen. Högst meritvärde för elevernas prestation finns i kommuner i storstäderna³¹ och högst är kostnaden för äldreomsorgen per invånare i krympande landsbygdskommuner.³²

Bostadsbrist förekommer i stora delar av landet, men är störst i storstäderna. Svårighet eller höga kostnader för att få bostad missgynnar unga, ensamstående, separerade, äldre, långtidssjukskrivna, långtidsarbetslösa och nyanlända.³³ Bostadsbristen försvårar möjligheterna att få jobb, utbildning och att bilda familj. Det byggs nya bostäder, men ekonomiskt svaga grupper har svårt att hyra eller köpa dem. Nyanlända är en av de grupper som har en särskilt svår bostadssituation. I Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät 2019 uppger drygt åtta av tio kommuner att de har ett underskott på bostäder för nyanlända personer.³⁴ Nyanlända i etableringsprogram och hemlösa tvingas dessutom i vissa fall att flytta från rikare kommuner i storstäderna till mindre kommuner på landsbygden.³⁵

Svensk arbetsmarknad är könssegregerad, och i de tio mest mansdominerade yrkena utgör kvinnorna omkring en procent. Omvänt är bara några enstaka procent av sjuksköterskorna och förskolelärarna män. Skillnaderna minskar dock, om än långsamt.³⁶

Kvinnors arbete värderas fortfarande lägre än männens arbete och kvinnor har lägre inkomster än män. Skillnaden är ännu större när det gäller pensionen. Det ekonomiska gapet mellan könen förklaras, förutom att kvinnor har lägre lön än männen, främst av att de i högre grad arbetar deltid, vårdar sjuka barn och är sjukskrivna.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män har emellertid minskat med 5 procentenheter sedan 1994 vilket huvudsakligen beror på att lönerna har ökat mer i kvinnligt dominerade yrken och att andelen kvinnor som arbetar i manligt dominerade yrkesgrupper eller som chefer har ökat.³⁷

Samtidigt som lönegapet mellan män sakta krymper, fortsätter utbildningsgapet att växa. Hela 49 procent av kvinnorna, men endast 38 procent av männen, har eftergymnasial utbildning.³⁸ Under det senaste decenniet har kvinnorna varit i klar och ökande majoritet bland dem som söker sig till högskolan och majoriteten, 61 procent, av alla inskrivna vid, och sökande till, universitet eller högskolor i Sverige under läsåret 2017/18 var kvinnor.³⁹

³¹ Mörk, Eva, Erlingsson, Gissur O. & Persson, Lovisa (2019), Konjunkturrådets rapport 2019: *Kommunernas framtid*, Stockholm: SNS Förlag, s. 88

³² Mörk, Eva, Erlingsson, Gissur O. & Persson, Lovisa (2019), Konjunkturrådets rapport 2019: *Kommunernas framtid*, Stockholm: SNS Förlag, s. 106

³³ Listerborn, Carina (2018), *Bostadsjämlighet: röster om bostadsnöden*, Stockholm: Premiss.

³⁴ <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/nyanlanda/>

³⁵ www.expressen.se/nyheter/politikernas-reaktioner-efter-larmet-fran-kommunerna/ och www.svt.se/nyheter/lokalt/varmland/mikael-dahlqvist-s-vi-ser-ett-monster-dar-socialt-utsatta-exporteras

³⁶ Segregeringsindex (SCB och Medlingsinstitutet). 2009 arbetade 22 procent av kvinnorna i ett yrke som var starkt kvinnodominerat (med 90–100 procent kvinnor). 2016 arbetade bara 16,3 procent av kvinnorna i sådana yrken. 2009 arbetade 23 procent av männen i starkt mansdominerade yrken, 2016 gällde detta 22,5 procent.

³⁷ www.svt.se/nyheter/inrikes/loneskillnaderna-minskar-men-kvinnor-tjanar-fortfarande-mindre-an-man

³⁸ SCB, tabell Utbildningsnivå för befolkningen efter inrikes/utrikes född, kön och åldersgrupp 2018, www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/.

³⁹ www.uhr.se/om-uhr/nyheter/pressmeddelanden/2018-pressmeddelanden/tva-av-tre-sokande-till-hogskolan-ar-kvinnor

Färre män blir pappor i Sverige, vilket har en direkt koppling till inkomstnivå och utbildningsgrad. För bara ett halvsekel sedan var 28 procent av de 45-åriga männen med låg inkomst barnlösa, idag är deras andel 41 procent. Av manliga akademiker i åldrarna 25 till 45 år lever mer än sju av tio i ett hushåll med barn. Bland arbetslösa eller långtidssjukskrivna män i samma ålder är det bara drygt var fjärde. För jämnåriga kvinnor finns ingen sådan koppling till ställningen i arbetslivet.⁴⁰ Med ökande skillnader i utbildningsnivå mellan könen riskerar denna trend att ytterligare förstärkas. En mansnorm som inte innefattar studiemotivation gör att den stora andel män som saknar godkända gymnasiebetyg eller eftergymnasial utbildning riskerar att bli förlorare i flera led. Detta har konsekvenser för psykisk hälsa, men kan också vara grogrund för kriminalitet, missbruk eller politisk extremism.⁴¹

3 Digitalisering och delaktighet

Digitaliseringskommissionens slutbetänkande från 2016 slår fast att ”digitaliseringen är den mest samhällsomvälvande processen sedan industrialiseringen”.⁴² Under de tre år som har gått sedan dess har utvecklingen rört sig framåt i ett rasande tempo.

Allt fler har tillgång till digital teknologi, vilket underlättar vid behov av karantän och arbete hemifrån. Framför allt är det seniorer, 76 år och äldre, som står för ökningen. År 2018 hade i princip alla svenskar, 98 procent, tillgång till internet i hemmet och över 90 procent tillgång till en smart mobil, att jämföra med 27 procent då den första uppskattningen gjordes 2011.⁴³

Samtidigt har det blivit betydligt svårare att vara en fullvärdig samhällsmedborgare för den som inte har tillgång till eller endast rudimentär förtrogenhet med digital teknologi. I ett samhälle i spåren av pandemin där även allt från social samvaro med vänner och familj till gudstjänst blir digital riskerar utanförskapet även att beröva livet dess mening. Idag lever en dryg miljon svenskar i ett ”digitalt utanförskap” eller nyttjar internet oregelbundet. Till denna grupp hör huvudsakligen äldre, lågutbildade, låginkomsttagare samt boende på landsbygden.⁴⁴ Trots högt satta ambitioner kommer, enligt Post- och telestyrelsens senaste uppföljning av regeringens bredbandsstrategi, inte målet att hela landet ska ha tillgång till stabila mobiltjänster 2023 att kunna nås.⁴⁵ Sedan 1 januari 2019 gäller tillgänglighetsdirektivet som innebär att enskilda personer via kommentarsfunktioner ska kunna meddela om den digitala servicen inte uppfyller tillgänglighetskraven och begära ut information i för dem tillgänglig form.⁴⁶

Internet möjliggör ett aktivt deltagande i samhället och är därför en viktig demokrati- och jämlikhetsfråga. Men internet kan också bidra till att undergräva demokratin. Problemen växer med bland annat ökande nätbedrägerier, omfattande dataintrång, okontrollerbara drönare och växande kontroll över medborgarna från såväl marknaden som från den egna staten och främmande makter.⁴⁷ Från flera länder kommer också rapporter om att stater tvingat mobiloperatörer att använda platsdata från invånarnas

⁴⁰ [fof.se/tidning/2018/8/artikel/farre-man-blir-pappor](https://www.fof.se/tidning/2018/8/artikel/farre-man-blir-pappor)

⁴¹ [fof.se/tidning/2018/8/artikel/farre-man-blir-pappor](https://www.fof.se/tidning/2018/8/artikel/farre-man-blir-pappor)

⁴² *För digitalisering i tiden*. SOU 2016: 89.

www.regeringen.se/4af25c/contentassets/f7d07b214e2c459eb5757cea206e6701/sou-2016_89_webb.pdf

⁴³ internetstiftelsen.se/docs/Svenskarna_och_internet_2018.pdf s. 9.

⁴⁴ internetstiftelsen.se/docs/Svenskarna_och_internet_2018.pdf s. 4.

⁴⁵ sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=7339582. hämtat 2019-11-13.

⁴⁶ webbriktlinjer.se/lagkrav/webbdirektivet

⁴⁷ sciencebusiness.net/news/step-step-world-leaders-strive-find-consensus-ai-development

mobiltelefoner för att kontrollera att de efterlever den obligatoriska karantänen mot covid-19.⁴⁸

Stora delar av den fria pressen, ”den tredje statsmakten”, har genom ett friare, men också mindre kontrollerat och kvalitetssäkrat, flöde av information försatts i ett krisläge. Avsaknaden av kvalificerad källkontroll och samvetsgranna redaktioner på många nätsidor bäddar för ett spridande av lögn och halvsanningar. När också ledande politiker tillåter sig att ifrågasätta eller helt ignorera beprövade fakta undergrävs tilliten till, eller förbigås fullständigt, vetenskapen. Samtidigt innebär ett öppet internet möjligheter att med små medel mobilisera motstånd mot odemokratiska eller korrupta makthavare lokalt såväl som globalt.

Trots att traditionella medier utmanas från olika håll åtnjuter de ett fortsatt högt förtroende. År 2017 uppgav drygt 70 procent av befolkningen att de hade stort förtroende för Sveriges Radio och Sveriges Television. Även förtroendet för dagspressen ligger på en stabil, men lägre nivå.⁴⁹

Digitaliseringens tänkbara konsekvenser för hållbarhet är inte entydiga. Å ena sidan bäddar den i många fall för påtaglig effektivisering av resursanvändning. Å andra sidan möjliggör digitaliseringen ökad konsumtion.⁵⁰ Omkring 10 procent av världens elförbrukning kan härledas till internet och resulterar i över 2 procent av de koldioxidutsläppen som är orsakade av människan. Internettrafiken ökar med 25 procent varje år och inom en snar framtid väntas internet gå om flygindustrin i fråga om utsläpp eftersom de datacentra som upprätthåller vår virtuella värld kräver enorma mängder med energi.⁵¹

Artificiell intelligens, AI, som är ett paraplybegrepp för teknologier för maskininlärning, ansiktsgenkänning, automatiserad handläggning av ärenden, självkörande bilar, applikationer och algoritmer, är under snabb utveckling och kan komma att bidra till sådant som bättre hälso- och sjukvård, säkrare transporter och en mer konkurrenskraftig industri. Inom sjukvården öppnar sig möjligheter till en mer individanpassad behandling. Deklarationen om e-hälsa gör det möjligt att koppla samman befintliga och framtida genomiska databanker i hela EU, vilket underlättar för forskning om sällsynta sjukdomar, cancer, farmakogenomik, förebyggande av sjukdomar, hjärnrelaterade sjukdomar och andra tillstånd.⁵² På ett mer övergripande plan tenderar AI att suddas ut gränserna mellan subjekt och objekt och medvetande och materia vilket väcker en rad delvis ännu utforskade etiska och filosofiska frågeställningar.

Den snabba utvecklingen inom digital teknologi har lett till ett ökat behov av regleringar. Under det senaste året har stora framsteg gjorts med att skapa en digital inre marknad, exempelvis genom att det inte tas ut avgifter för roaming och att online-innehåll är tillgängligt i andra EU-länder.⁵³ GDPR, General Data Protection Regulation, implementerades i maj 2018 och gäller i hela EU och har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av

⁴⁸ www.nytimes.com/2020/03/17/world/asia/coronavirus-singapore-hong-kong-taiwan.html

⁴⁹ SOM-institutet 2018

⁵⁰ Naturvårdsverket. *Digitalisering och hållbar konsumtion. Underlagsrapport till fördjupad utvärdering av miljömålsarbetet*, 2015. www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6600/978-91-620-6675-8

⁵¹ Förenta Nationernas regionala informationskontor för Västeuropa – UNRIC www.unric.org/sv/nyhetsarkiv/27643-internet-och-den-stora-skuggan-av-co2 2019-10-09

⁵² europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2902_sv.htm

⁵³ europa.eu/rapid/press-release_IP-18-2902_sv.htm

uppgifter inom Europa inte hindras.⁵⁴ I april 2019 antogs av Europaparlamentet upphovsrättsdirektivet med syfte att harmonisera och modernisera bestämmelser om digital upphovsrätt inom Europeiska unionen. Kritiker av förslaget är dock oroade för att yttrandefriheten på nätet ska begränsas för användarna, genom att innehållsplattformarna som YouTube, Facebook och Instagram inför filter.⁵⁵

4 Tro och konfliktlinjer

Under det gångna decenniet har klimatet för religiösa utövare runt om i världen hårdnat. Över 50 stater, bland dem folkrika länder som Kina, Indonesien och Ryssland, har infört vad som av PEW-institutet omtalas som antingen höga eller mycket höga nivåer av politiska och legala restriktioner som begränsar religiös tro och praxis.

Den ökande religiösa repressionen innefattar lagar och politik som begränsar religionsfrihet och regeringars favoriserande av vissa religiösa grupper. I vissa fall yttrar sig repressionen som regelrätta och regeringsstödda trakasserier av vissa grupper. Omfattande restriktioner finns sedan tidigare i Mellanöstern och Nordafrika, men de största ökningarna under det senaste decenniet har skett i Afrika söder om Sahara, Asien-Stillahavsregionen och Europa. I Europa handlar det exempelvis om ansträngningar för att begränsa manlig omskärelse och bruket av ”religiös klädsel” och religiösa symboler.⁵⁶

Det förekommer även att religiösa minoriteter aktivt utövar förtryck, såväl inom som utanför den egna gruppen. Exempelvis vittnar många kvinnor i invandrartäta områden i västvärlden om de trakasserier de utsätts för då de bryter mot lokala religiösa klädkoder.⁵⁷ Närmare 100 000 unga människor i Sverige lever med de ofta religiöst motiverade begränsningar som bär upp en ”heders- och kyskhetskultur” med rötter i olika delar av världen.⁵⁸

Representanterna för minoritetsgrupper i Sverige upplever generellt sett sin situation som bra. Men senaste rapporten från Brå om antisemitismen i Sverige visar att personer med judisk identitet riskerar att utsättas för antisemitism överallt i samhället. De som är öppna med sin judiska identitet eller är offentliga personer löper större risk att drabbas av antisemitism.

Antisemitismen är en del av ideologin bland såväl högerextremister som våldsbejakande islamister. Personer med judisk identitet, som bor i regioner med aktiva radikalnationalistiska miljöer, har oftare erfarenhet av antisemitiska handlingar från högerextremister. De som bor i storstäder, däremot, vittnar i högre grad om antisemitiska utfall och attacker från personer med bakgrund i Mellanöstern.⁵⁹

⁵⁴ www.datainspektionen.se/lagar--regler/dataskyddsförordningen

⁵⁵ sv.wikipedia.org/wiki/Upphovsr%C3%A4ttsdirektivet 2019-10-09

⁵⁶ PEW institute 2019, “A Closer Look at How Religious Restrictions Have Risen Around the World”, s. 6-7, 15 juli 2019, www.pewforum.org/2019/07/15/a-closer-look-at-how-religious-restrictions-have-risen-around-the-world

⁵⁷ PEW institute 2019, “A Closer Look at How Religious Restrictions Have Risen Around the World”, s. 6-7, 15 juli 2019, www.pewforum.org/2019/07/15/a-closer-look-at-how-religious-restrictions-have-risen-around-the-world. Exempel från Sverige se t. ex. meritwager.nu/wp-content/uploads/2020/01/Norrby-rapport-2019-la%CC%88gesbild.pdf

⁵⁸ www.hedersfortryck.se/hedersfortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/statistik hämtat 2019-11-07.

⁵⁹ Brå (2019), *Antisemitiska hatbrott. Rapport 2019:4*, Online, www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e19304/1559137988590/2019_4_Antisemitiska_hatbrott.pdf, ss. 7-12

Mest rädsla uttrycker representanter för muslimska minoritetsgrupper. Förutom de trakasserier som ofta drabbar muslimer har även ett flertal grava islamofobiska händelser ägt rum i Sverige, bland annat brandattentat mot och vandaliseringar av moskéer och islamiska lokaler.⁶⁰

Svensk offentlighet har på senare tid gjort flera viktiga markeringar som skänkt visst hopp till judiska företrädare om förbättring av situationen, bland annat har regeringen initierat en internationell konferens i Sverige om antisemitism men som för tillfället är uppskjuten med anledning av pandemin. För många muslimska företrädare framstår bilden som mörkare. Inte minst en rad utspel från flera riksdagspartier, om bland annat böneotrop, sjalen och ifrågasättandet av bidrag till muslimska civilsamhällesaktörer som Ibn Rushd, bidrar till en upplevelse av tilltagande stigmatisering.

Spänningar mellan minoritetsgrupper i Sverige härstammar ofta från konflikter i andra länder.⁶¹ Inbördeskriget i Syrien samt Islamiska statens initiala framgångar i både Syrien och Irak förstärkte splittringen mellan sunni- och shiamuslimer. En färsk internationell studie visar att 44 procent av alla offer för organiserat våld i världen under 2017 dödades i konflikter med grund i just denna motsättning.⁶²

Tiotusentals flyktingar från bägge grupperna har hittat sin tillflykt i Sverige och redan 2013 kunde Myndigheten för stöd till trossamfund, SST, i en av sina rapporter konstatera att många shiitiska grupper i Sverige vittnade om hot och trakasserier från radikala sunnigrupperingar.⁶³

Som ett led i ambitionen att skydda individers och grupper rättigheter mot religiöst motiverat förtryck föreslog demokrativillkorsutredningen i juni 2019 ett enhetligt demokrativillkor för statliga bidrag.⁶⁴ Syftet är att ställa tydliga krav på civilsamhällsorganisationer som söker verksamhetsbidrag från staten. Enligt förslaget ska svenska myndigheter upphöra att dela ut bidrag till organisationer som antingen själva, eller genom företrädare, på ett otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter. Inget bidrag ska heller gå till organisationer som bryter mot principen om alla människors lika värde eller som motarbetar det demokratiska styrelseskicket.⁶⁵

I en enkätundersökning som har genomförts på uppdrag av Sveriges kristna råd anger varannan ung troende kristen person att de upplevt kränkningar på grund av sin tro. Bland dem som svarat på enkäten upplever var fjärde sig kränkt av sin lärare,

⁶⁰ ”Moskéers och muslimska församlingars utsatthet och säkerhet i Sverige 2018” (Cemfor 2018): [cemfor.uu.se/nyheter/nyhet/?tarContentId=729036](https://www.cemfor.uu.se/nyheter/nyhet/?tarContentId=729036)

⁶¹ Larsson, Göran & Sorgenfrei, Simon (2018), *Andra antireligiösa hatbrott*, Bromma: Myndigheten för stöd till trossamfund och Segerstedtinstitutet, ss. 13, 23–25

⁶² Finnbogason, Daniel, Larsson, Göran & Svensson, Isak (2019), ”Is Shia-Sunni Violence on the Rise? Exploring New Data on Intra-Muslim Organised Violence 1989–2017”, *Civil Wars*, vol. 21, (1), 25–53.

⁶³ Larsson, Göran & Thurffjell, David (2013), *Shiamuslimer i Sverige: en kortfattad översikt*, Bromma: Nämnden för statligt stöd till trossamfund, s.40

⁶⁴ Upprinnelsen till utredningen var att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) på hösten 2016 avslag Sveriges unga muslimers (SUM) ansökan om statsbidrag för verksamhetsåret 2017. MUCF motiverade sitt beslut med att SUM inte kunde visa att deras verksamhet bedrevs i enlighet med demokratiska idéer. SUM hade förtroendevalda som stred för IS och organisationen hyllade våldsbejakande islamistisk extremism genom sociala medier. SUM överklagade MUCF:s beslut till förvaltningsrätten som upphävde det och återförvisade ärendet till myndigheten för fortsatt handläggning. MUCF gjorde en förnyad utredning i ärendet med hjälp av Magnus Sandelin (journalist och expert på våldsbejakande extremism) och avslag SUM:s ansökan om bidrag på nytt. SUM överklagade åter till förvaltningsrätten och i början av 2019 slog förvaltningsrätten fast att det var fel av MUCF att neka SUM bidrag.

⁶⁵ Kulturdepartementet (2019), *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället*, SOU 2019:35, Online, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/06/sou-201935/>.

5 Svenska kyrkan och det religiösa landskapet

Globalt definierar sig fler som troende idag än för några decennier sedan. Detta beror på ökad religionsfrihet, befolkningstillväxt och religiös väckelse i vissa delar av världen. I andra delar ritas den religiösa kartan om av migration och en ökad sekularisering.⁶⁷ Som vi noterade i föregående avsnitt medför migration och globalisering att även motsättningar mellan religiösa grupper blir en del av det religiösa landskapet i Sverige.

Men en mångfald av religiösa samfund kan också bidra till integration och fredlig samexistens. Liksom idrottsrörelsen är religiösa samfund ett område där människor från olika bakgrunder har potentialen att mötas. Cirka 6,7 miljoner tillhör ett religiöst samfund i Sverige⁶⁸ och tre av fyra i Sverige uppger att de identifierar sig med någon religion. Det är också relativt vanligt med mer än en religionstillhörighet, särskilt bland dem som tillhör en traditionell minoritetskyrka.⁶⁹

Svenska kyrkan har idag 5,8 miljoner medlemmar och av dem som svarat på Svenska kyrkans enkät till allmänheten uppger 75 procent att de haft någon form av kontakt med Svenska kyrkan under det gångna året.⁷⁰ Vanligast är att ha besökt kyrkogård och firat gudstjänst i samband med dop, konfirmation, vigsel eller begravning.⁷¹ Totalt var det 2,4 miljoner besök vid Svenska kyrkans konserter och musikgudstjänster 2018, vilket är en ökning sedan föregående år. Sedan 2010 har besök vid konserterna ökat med 12 procent, medan musikgudstjänsterna har minskat i motsvarande grad.⁷²

De som deltar i gudstjänst eller religiösa möten varje vecka är en stabil minoritet på 5 procent av befolkningen. Två tredjedelar av befolkningen har enligt SOM-institutets undersökning inte deltagit i gudstjänst det senaste året.⁷³ I Svenska kyrkans enkät till allmänheten ses samma resultat, men om alternativet att ha firat gudstjänst i samband med dop, konfirmation, vigsel och begravning finns med som svarsalternativ blir andelen högre, hela 45 procent uppger att de firat gudstjänst i samband med dessa kyrkliga handlingar.⁷⁴

År 2018 uppgick gudstjänstbesöken till 14,1 miljoner. Över tid har deltagandet i Svenska kyrkans gudstjänster totalt sett minskat, med 25 procent sedan 2008 och med

⁶⁶ www.skr.org/wp-content/uploads/2020/02/20200219-rapport-unga-troende-i-samhallet-sveriges-kristna-rad.pdf

⁶⁷ www.pewforum.org/2018/06/13/the-age-gap-in-religion-around-the-world

⁶⁸ Erika Willander (2019), *Sveriges religiösa landskap – samhörighet, tillhörighet och mångfald under 2000-talet*, SST, s. 35.

⁶⁹ Willander (2019), s. 44.

⁷⁰ Svenska kyrkans enkät till allmänheten november 2018, fråga ”Har du haft kontakt med Svenska kyrkan under de senaste 12 månaderna? Flera svarsalternativ är möjliga”.

⁷¹ Svenska kyrkans enkät till allmänheten november 2018, fråga ”Har du haft kontakt med Svenska kyrkan under de senaste 12 månaderna? Flera svarsalternativ är möjliga” och ”Vilket är ditt helhetsintryck av dina möten med Svenska kyrkan under de senaste 12 månaderna?” Här anges svaren ganska eller mycket positivt.

⁷² Svenska kyrkans enkät till allmänheten 2018 och Svenska kyrkans statistikdatabas. En musikgudstjänst har inslag av andakt, medan konserter inte har detta. Vid musikgudstjänst får inte entréavgift tas ut, medan konserter kan vara gratis eller avgiftsbelagda.

⁷³ Willander (2019), s. 30.

⁷⁴ Svenska kyrkans enkät till allmänheten november 2018.

cirka 2 procent sedan föregående år. Deltagande vid huvudgudstjänst har minskat mest, med drygt 30 procent på ett decennium. Besök vid kyrkliga handlingar och andra former av gudstjänster är betydligt fler än besök vid kyrkans huvudgudstjänster.⁷⁵ I och med förbud och rekommendationer i spåren av pandemin under 2020 förändras förutsättningarna för såväl gudstjänster som annat församling-liv. Församlingarna försöker ställa om, istället för att ställa in: digitala gudstjänster och möten, kyrkkaffe och andakt flyttar utomhus eller hittar nya former.

De diakonala behoven och den diakonala verksamheten växer. Svenska kyrkans församlingar kan därtill förväntas möta kraftigt ökade diakonala behov i spåren av den ekonomiska inbromsning, de personliga kriser och den starka oro som följer i spåren av coronapandemin. Svenska kyrkan kanaliserar ett omfattande ideellt engagemang. År 2018 deltog drygt 39 000 frivilliga i diakonal verksamhet, vilket är en ökning sedan tidigare år. Under verksamhetsåret 2018 gjorde medarbetare och frivilliga i Svenska kyrkans församlingar omkring 100 000 besök på sjukhus eller annan institution och 111 000 hembesök. Detta innebär en ökning på drygt 16 respektive 3 procent sedan 2016. Under 2018 hade Svenska kyrkans församlingar över 528 000 kontakttillfällen med personer som sökte församlingarnas råd eller stöd av diakonal karaktär, vilket är en ökning med 16 procent sedan 2016. Behoven av själavård, telefonjourer och chatt har ökat i och med pandemin och av konsekvenserna av försök att minska smittspridningen. Trenden kan förväntas hålla i sig och förstärkas om konsekvenserna även blir en djup ekonomisk kris.

Förutsättningarna för det diakonala arbetet skiljer sig mycket mellan församlingar. Fyra av tio församlingar i landsbygdskommuner och mindre städer har varken tillgång till diakon eller diakoniassistent. Detta kan jämföras med att endast drygt 5 procent av församlingarna i storstäder och storstadsnära kommuner saknar båda dessa befattningar.⁷⁶

Omkring 5 000 frivilliga är engagerade inom i barn och ungdomsverksamheten, och betydligt fler är engagerade som kyrkvårdar, förtroendevalda och körsångare.⁷⁷ Öppen verksamhet för vuxna i församlingarna ökar och 2018 uppgick besöken vid dessa verksamheter till 2,7 miljoner, vilket var 51 procent fler än 2008.⁷⁸ Inom gruppverksamhet för vuxna är det emellertid endast den riktad till 20–25-åringar samt kulturell verksamhet som ökar. Störst nedgång ses i syföreningar, men även deltagande i bibelgrupper och sorgegrupper minskar.⁷⁹

Avsaknad av tro är det vanligaste motivet till att lämna Svenska kyrkan. Dagens unga lämnar Svenska kyrkan i högre grad än äldre, men också i högre grad än vad unga vuxna gjorde före 2016. Detta är en del av en global trend där gudstro och religiösa praktiker bland unga, med några få undantag, minskar.⁸⁰ Västeuropeiska kristna kyrkor tappar mest.⁸¹

⁷⁵ Svenska kyrkans statistikdatabas.

⁷⁶ Babajan, Tigran (2019), *Det diakonala arbetet i svenska kyrkans statistik 2016–2018: skillnader mellan stad och land i den diakonala verksamheten*, Kyrkokansliet Uppsala, s. 19.

⁷⁷ Svenska kyrkans statistikdatabas.

⁷⁸ Babajan, Tigran (2019), *Det diakonala arbetet i svenska kyrkans statistik 2016–2018: skillnader mellan stad och land i den diakonala verksamheten*, Kyrkokansliet Uppsala, s. 25.

⁷⁹ Svenska kyrkans statistikdatabas.

⁸⁰ PEW research centre 2018, *The Age Gap in Religion Around the World*, www.pewforum.org/2018/06/13/the-age-gap-in-religion-around-the-world, s. 6. Undantag är bl.a. Tchad och Ghana.

⁸¹ Conference paper ISSR 2019 av Roberta Ricucci & Franco Garelli, *Walking away from religion. Young atheist in the timelight*.

Utträdena ur Svenska kyrkan är särskilt hög bland unga män i storstäderna. Om hänsyn tas till de nya utträdesmönstren beräknas Svenska kyrkans medlemsantal 2030 vara 4,7 miljoner, vilket är 200 000 färre än tidigare prognoser. Enligt den nya prognosen kommer den enda åldersgrupp som ökar vara de över 80 år.⁸² Effekterna av utträden och större genomslag för generationsväxling kommer att slå igenom ekonomiskt betydligt hårdare än tidigare kyrkoavgiftsprognoser. Den ekonomiska situationen försämras ytterligare, och redan 2020, genom lägre förväntade netton från finansiella investeringar, utdelning från prästlönetillgångar och kollekt i spåren av konjunkturedgången.⁸³

Sannolikheten att barnen döps är större om föräldrarna har högre inkomst, är gifta och om fadern är äldre än genomsnittet med en gymnasieutbildning som högsta utbildning.⁸⁴ Socioekonomisk snedrekrytering ses även bland konfirmander. Det är vanligare att barnen konfirmeras om föräldrarna är gifta och har högre inkomst. Eftersom färre döps som barn är konfirmanddop vanligt och ökar i storstadsområden.⁸⁵

Om några år går den generation som är född i slutet av 80-talet och början av 90-talet in i föräldraskap. De utgör den största nu levande generationen och är i hög grad fortfarande kyrkomedlemmar, eftersom alla barn födda före 1996 med minst en förälder ansluten till Svenska kyrkan automatiskt själva blev medlemmar. Denna generations beslut att döpa eller inte döpa sina barn kommer att ha en avgörande betydelse för formandet av det framtida religiösa landskapet i Sverige.⁸⁶

Fortfarande åtnjuter Svenska kyrkan ett stort förtroende i samhället. I Svenska kyrkans enkät till allmänheten svarar 50 procent att Svenska kyrkan fyller en viktig funktion i samhället, 48 procent upplever att kyrkan ”finns där för mig vid viktiga livshändelser” och 45 procent att den ”står på de utsattas sida i Sverige”. Däremot upplever endast en femtedel av de svarande att Svenska kyrkan ”sätter ord på det som är viktigt för mig” eller ”hjälp mig att utveckla min kristna tro”.⁸⁷

Det finns ett stort intresse och utrymme för religion på teater, i film, museer och scen-samtal. Det är också främst via medierna och i skolans religionsundervisning som unga möter religion.⁸⁸ Utvecklingen kan tolkas som att religion som socialt fenomen har blivit en del av en ”flytande modernitet”⁸⁹ som tar sig nya former, även utanför kyrkan och på arenor som tidigare inte förknippats med det religiösa fältet.⁹⁰ Sekularisering innebär därför inte att de existentiella frågorna upphör att engagera utan att de söker nya och aktuella gestaltningar och formuleringar.

⁸² Patrik Svensson (2019), ”Svenska kyrkans medlemmar”, *Nyckeln till Svenska kyrkan*, s. 75–87.

⁸³ Kyrkoavgiftsprognos, internwww.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1493949

⁸⁴ Andreas Sandberg, Ingegerd Sjölin & Josephine Ganebo Skantz (2019), *Dop i förändringen studie av föräldrars aktiva val och församlingars strategiska doparbete*. Uppsala: Svenska kyrkan.

⁸⁵ Josephine Ganebo Skantz (2019), s. 32–37. Andreas Sandberg, Ingegerd Sjölin & Josephine Ganebo Skantz (2019), kapitel 5.

⁸⁶ Andreas Sandberg, Ingegerd Sjölin & Josephine Ganebo Skantz (2019), *Dop i förändringen studie av föräldrars aktiva val och församlingars strategiska doparbete*, kap. 1.

⁸⁷ Svenska kyrkans enkät till allmänheten november 2018, fråga: ”Hur väl stämmer följande beskrivningar överens med din personliga uppfattning om Svenska kyrkan?” Procentandelar avser svar i hög eller mycket hög grad.

⁸⁸ Malin Löfstedt & Anders Sjöborg (2019), Unga, religion och Lärande, i Maria Klingenberg & Mia Lövhheim (red), *Unga och religion. Troende, ointresserade eller neutrala?* Gleerups förlag, s. 148–151, och 162.

⁸⁹ Zygmunt Bauman (2000), *Liquid Modernity*. Polity Press.

⁹⁰ Denna utveckling undersöks och diskuteras i en katolsk nederländsk kontext i Kees de Groot (2019), *The Liquidation of the Church*.

Bilaga 2 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023

KsSkr 2020:1
Bilaga 2

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Denna skrivelse innehåller den verksamhetsplanering och budgetering som kyrkostyrelsen utarbetade tidigare under 2020. Den utgör nu bilaga 2 till kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin*. Därför finns inga förslag till beslut om verksamhetsinriktning och ekonomiska ramar i denna skrivelse utan de finns formulerade i ovan nämnda skrivelse.

Huvuddelen av planeringsperiodens budget omsluter löpande åtaganden och verksamhetskostnader. Antingen är ansvaret direkt reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet på annat sätt av stor betydelse för Svenska kyrkans verksamhet. Enbart en mindre del av budgeten utgör utrymme för särskilda prioriteringar.

Enligt 12 kap. 3 § kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut, vilket kyrkostyrelsen har genomfört under beredningsarbetet.

Skrivelsen är indelad i följande delar: I *Uppdrag och ansvar* beskrivs förutsättningarna för årets skrivelse och kyrkostyrelsens ansvarsfulla budgetering. I *Att räcka evangelium genom ord och handling* beskrivs sambandet mellan förkunnelse och innehåll i skrivelsen. I *Målbilder och verksamhetsinriktning* beskrivs kyrkostyrelsens långsiktiga målbilder, med exempel på kyrkostyrelsens planerade insatser under perioden, relaterat till varje målbild. I avsnittet *Ekonomi* redovisas ekonomin i sin helhet.

1 Uppdrag och ansvar

1.1 Kyrkostyrelsens uppdrag

Fördelningen av uppgifter inom Svenska kyrkan regleras i kyrkoordningen. Församlingen är den lokala pastorala nivån inom Svenska kyrkan med grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiften som är den regionala pastorala nivån främjar och har tillsyn över församlinglivet medan den nationella nivån utövar sitt stöd till församlingens utveckling i huvudsak via stiftet, vilket tar sig olika uttryck genom stiftens skiftande behov hos församlingarna i respektive stift.

Den nationella nivån är en sammanhållande kraft för Svenska kyrkan och bidrar till att uppdraget fullgörs rikstäckande och i internationellt samarbete. Detta sker genom ansvar för kyrkans gemensamma angelägenheter bland annat i fråga om inomkyrklig normgivning, överprövning av beslut, gemensam information, utbildning, ekumeniska relationer samt internationell diakoni och mission. Vidare att leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. Till uppdraget hör också att vara Svenska kyrkans röst såväl i det svenska samhället som internationellt och bidra till att Svenska kyrkan som helhet är en positiv kraft för att samhället ska hålla ihop och inte dra isär.

Kyrkostyrelsen styr och samordnar förvaltningen av den nationella nivåns uppgifter och företräder Svenska kyrkan. För vissa uppgifter finns råd under kyrkostyrelsen som på delegation fullgör vissa uppdrag.

1.2 En ansvarsfull budgetering

Varje tid ställer Svenska kyrkan inför teologiska, ekonomiska och organisatoriska utmaningar. Omvärldsbeskrivningen innehåller ett antal faktorer som sammantaget ger en bild av den mångdimensionella verklighet globalt och nationellt som vi har att förhålla oss till när prioriteringar och verksamhetsinriktning ska konkretiseras. Svenska kyrkan både påverkas av och kan påverka sin omvärld genom en medveten och aktiv hållning till föränderliga villkor och den givna kallelsen att i ord och handling förkunna evangelium. Några av de områden som finns med i omvärldsbeskrivningen är dock inte realistiskt att Svenska kyrkan kan påverka utifrån befintliga resurser medan andra områden är centrala uppgifter för Svenska kyrkans identitet och teologi.

Kyrkostyrelsen konstaterar, mot bakgrund av de prognoser till 2030 som tagits fram, att det vikande antalet kyrkotillhöriga kommer att påverka ekonomin på lång sikt, varför fokusering och prioritering är nödvändigt i kyrkostyrelsens långsiktiga planeringsarbete till stöd för stift och församlingar.

Kyrkostyrelsen behöver enligt prognos och beräkningar minska sina kostnader med cirka 200 miljoner kronor för att nå en ekonomi i balans. För att behålla en långsiktig ekonomi i balans krävs dessutom effektiviseringar på minst 2 procent per år, eftersom intäkterna de närmaste åren bedöms vara oförändrade samtidigt som kostnaderna ökar med 2–3 procent per år.

En långsiktig hållbar ekonomi på nationell nivå förutsätter att den löpande verksamheten finansieras av avgiften för gemensam verksamhet, medan särskilda tidsbegränsade insatser eller investeringar kan finansieras med avkastningen av det förvaltade kapitalet.

Om kostnadsanpassningar och effektiviseringar genomförs, bibehålls ett utrymme för särskilda insatser. En stor del av kyrkostyrelsens budget utgör utbetalningar till stift och församlingar bland annat kyrkoantikvarisk ersättning, bidrag från Sida och insamlade medel till verksamhet internationellt. Enbart en mindre del av budgeten ger

utrymme för särskilda prioriteringar. Kyrkostyrelsen behöver ha en ekonomi i balans 2025 för att kunna göra satsningar fram till 2030. Detta innebär att samtliga delar av den nationella nivåns verksamhet påverkas av de kostnadsanpassningar och effektiviseringar som behöver göras.

Ett genomgripande arbete har påbörjats för att sänka kostnader på nationell nivå, samtidigt som strategiska och nödvändiga investeringar för ett hållbart kyrkoliv som möter samtidens utmaningar görs inför framtiden. Den kommande ramperioden karaktäriseras liksom förra året av stramhet och besparingar i verksamheten, parallellt som kyrkostyrelsen har prioriterat och budgeterat för satsningar, vars resultat kommer att visa sig i framtiden.

2 Att räcka evangelium genom ord och handling

Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka där tron på evangeliet om Jesus Kristus är det som förenar och skapar gemenskap. Samtidigt rymmer denna gemenskap en mångfald av uttryck, tolkningar och livsval. Det är alla döptas uppgift att räcka evangelium genom ord och handling och ett särskilt ansvar vilar på de som vigts till tjänst, men också på de förtroendevalda som delar det gemensamma ansvaret. Tillsammans förkunnar vi budskapet om tro, hopp och kärlek; om förlåtelse, försoning och nåd, så att människor får lära känna Jesus och ta del av evangeliets tröst, livsmod och kraft.

Svenska kyrkan står i relation till andra kyrkor i världen och har en lång tradition av att delta i och bidra till den ekumeniska rörelsen och den världsvida kyrkan. Arbete för fred och tillit, internationell solidaritet och diakoni är uttryck för en längtan efter en världsvid gemenskap. Som kristna har vi ett ansvar för alla människor som skapade till Guds avbild, oavsett religionstillhörighet.

2.1 Vision och sammanhang

Dokumentet *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023* kan ses och förstås som kyrkostyrelsens del i Svenska kyrkans bidrag till Guds mission eller den avsikt som Gud har med skapelsen och med oss människor. Detta Guds uppdrag kan också beskrivas utifrån kyrkoordningens ord om syftet med församlingens grundläggande uppgift:

”Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”, enligt kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna.

På så vis blir även detta dokument ett led i Svenska kyrkans kontinuerliga reformation som bevarar identiteten genom att vårda traditionen i utveckling och förändring. Svenska kyrkans tradition är både fast förankrad och i rörelse. Detta gäller både kyrkans inre liv och kyrkans bidrag till samhället.

2.2 Tro i handling

I Svenska kyrkan bär den demokratiska organisationen och de vigda ämbetsbärarna ett gemensamt uppdrag och delar ansvar för att församlingarnas grundläggande uppgift blir utförd. På liknande sätt står verksamheter som föreslås i detta dokument i relation till förkunnelsen och dessa utgör olika delar av ett och samma ansvar att tro och handling; förkunnelse och diakoni hålls samman och bidrar till Guds rikets utbredande.

Genom sina företrädare på samtliga nivåer är Svenska kyrkan en engagerad aktör i civilsamhället och har en given röst i det offentliga samtalet om hur det goda samhället ska organiseras och hur Sveriges roll i världen bör utformas. Teologiskt kan vi beskriva denna medverkan i det offentliga livet som Svenska kyrkans tjänst i och till samhället och världen. Det är en del av vår gudstjänst och tjänst åt människan. Denna teologi är ett uttryck för en syn på den troende och handlande människans vilja och förmåga att bidra med gott förvaltare för hållbarhet och skapelsens återupprättelse.

Syftet med denna skrivelse är att bidra till att rätt arbete blir utfört och att målen uppfylls så att Svenska kyrkan utgör en hoppets gemenskap för sina medlemmar samtidigt som kyrkan är en relevant och aktiv aktör i samhället genom medlemmarnas engagemang. Befriade av nåd får vi människor hjälp att leva och befrias till tjänst i världen.

3 Målbilder och verksamhetsinriktning

Kyrkostyrelsens långsiktiga *Målbilder 2030* fastställdes 2018 och syftar till att tydliggöra och beskriva kyrkostyrelsens ambition på längre sikt och säkerställa att arbetet på den nationella nivån bidrar till de långsiktiga målen.

För varje långsiktig målbild finns flera delmål som grund för verksamhetens prioritering. Under varje delmål, som omarbetats något sedan föregående års skrivelse, finns i punktform några exempel på prioriterade insatser som ska genomföras under perioden och som leder mot målbilden. Inga anspråk görs på att lyfta fram all verksamhet som utförs på nationell nivå under perioden i skrivelsen.

Den nationella nivåns målstyrning följs upp genom kontinuerlig utvärdering och kyrkostyrelsen kommer regelbundet att summera hur väl insatserna svarar gentemot målen och vidareutveckla arbetsinsatserna kontinuerligt för att säkra att målen uppfylls på sikt samt att erfarenheterna längs vägen bidrar till ett lärande.

Insatserna tar som tidigare år sin utgångspunkt i elva verksamhetsområden och för varje verksamhet redovisas intäkter, kostnader och resultat för planeringsperioden i jämförelse med tidigare planering samt utfall 2019 och detaljbudget 2020. Resultatet visar nettokostnaden, det vill säga den kostnad som finansieras av avgifter för gemensam verksamhet och avkastningen från kapitalförvaltningen. Samtliga belopp i tabellerna anges i miljoner kronor, mnkr.

Verksamhetsområdena är:

- ◆ Stödja utveckling av församlingslivet
- ◆ Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan
- ◆ Bidra till samhällsutvecklingen
- ◆ Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld
- ◆ Samordna och utveckla internationell mission och diakoni
- ◆ Hållbarhet
- ◆ Stödja och utveckla administration och förvaltning
- ◆ Styrning och ledning
- ◆ Reglera inomkyrkligt
- ◆ Utjämning och finansförvaltning
- ◆ Internt stöd

Hållbarhetsarbete ingår i samtliga verksamhetsområden då kyrkostyrelsens strävan efter ett hållbart samhälle och en långsiktigt hållbar kyrka är central. Området redovisas ändå som ett separat område. Kyrkostyrelsen menar att frågan om hållbar utveckling inbegriper såväl ekologi, teknologi och ekonomi som sociala, existentiella, teologiska och andliga frågor. Det etiska perspektivet är en integrerad del i arbetet med

hållbar utveckling. Etik och värdegrund är väsentliga element för att påverka och utveckla såväl kapitalförvaltning och miljödiplomering som strukturer för barnets bästa genom barnkonsekvensanalyser.

3.1 Målbild 1

År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.

3.1.1 Stödja utveckling av församlingslivet

Delmål 1A

Den nationella nivån bidrar till stiftens arbete för utveckling av församlingslivet och utvecklar en sammanhållen undervisning i kristen tro.

- ◆ Genomför programmet Lärande och undervisning i nära samverkan med stiftens.
- ◆ Initierar en långsiktig satsning 2021 för att stärka församlingarnas förmåga att systematiskt kommunicera med medlemmen genom livet, bland annat med hjälp av digitalt stöd.
- ◆ Utvecklar och tillhandahåller, i samarbete med stiftens, återkommande nationella mötesplatser för samverkan i stöd för församlingens grundläggande uppgift.
- ◆ Utvecklar närvaron i Svenska kyrkan i utlandet genom mobila präster och diakoner.

Programmet Lärande och undervisning

Kyrkostyrelsen prioriterar fortsatt en långsiktig satsning på lärande och undervisning och det tematiska kyrkomötet 2019 med temat Undervisning gav nya perspektiv på det arbete som redan pågår. Kyrkomötet gav också förstärkning åt satsningen genom ett uttalande som överlämnades i form av budkavlar till stiftens.

Programmet Lärande och undervisning vilar på en folkkyrkoteologisk grund, riktar sig till många och lyfter den undervisning som sker på Svenska kyrkans mötesplatser. Kyrkostyrelsens uppdrag är att verka för att lärande och undervisningsfrågor utvecklas ytterligare under verksamhetsperioden, exempelvis genom att stödja konfirmandarbetet genom att reviderade bestämmelser för konfirmandarbetet implementeras. Under början av perioden kommer en första pilot av den digitala resursbanken att publiceras på Svenska kyrkans intranät och texter om kristen tro kontinuerligt uppdateras på Svenska kyrkans externa webb. Det kommer att erbjudas skrivarkurser för anställda i Svenska kyrkan och seminarier för journalister.

Stiftens blir alltmer bärare av stöd till församlingarnas undervisning. För att exempelvis resursbanken ska bli relevant och användas krävs att den fylls av bra innehåll och då är stiftens kontakter med församlingarna ovärderliga. Merparten av innehållet i den måste komma från det gedigna och breda undervisningsarbete som redan bedrivs runt om i landet.

Kommunikation i en kyrka på nätet

Att hitta ett tilltal för att kommunicera kristen tro och att vara tillgänglig på flera sätt och finnas i de kanaler där människor befinner sig är betydelsefullt. Det kan handla om att informera om det goda arbete kyrkan gör, samtala med människor i sorg eller fira gudstjänst. De församlingar som arbetar systematiskt för att underlätta för exempelvis bokning av dop på nätet, döper flera, har det konstaterats.

Den största nu levande generationen, 90-talistgenerationen, utgör den generation som i hög grad är kyrkotillhöriga, men samtidigt de mest utträdesbenägna. De går de kommande åren in i en fas i livet då många bildar familj, vilket innebär att många barn kan komma att födas de närmaste åren. Vad framtidens kyrka är, och i vilken grad kristen tro har ett utrymme i människors liv, kultur- och samhällsdebatt, avgörs av vad vi nu tillsammans gör av de möjligheter vi har. Den som mött kyrkan i någon form, vare sig det är på nätet, per telefon eller i övrig verksamhet, är mer benägen att stanna kvar som medlem än den som inte gjort det. Avgörande för framtidens kyrka är att räkna evangelium i ord och handling så att det kristna budskapet upplevs relevant i människors liv.

Kyrkomötet har gett kyrkostyrelsen i uppdrag att initiera och bidra till utveckling av ett brett strategiskt arbete för att behålla och få nya medlemmar. Därför planeras en långsiktig satsning för att stärka församlingarnas förmåga att systematiskt kommunicera med medlemmen genom livet i enlighet med de behov som församlingarna efterfrågar. Det handlar om utbildningsinsatser i samarbete med stiftet och ett nytt gemensamt digitalt processtöd för församlingar samt förslag på kommunikationsinsatser och möjlighet att kunna dela goda exempel mellan församlingar. Insatserna från nationell nivå innebär att innehållet blir juridiskt granskat, håller informationssäkerhet och att det finns en långsiktig digital teknisk lösning. Första steget är att några församlingar väljs ut i samarbete med stiftet som pilotförsamlingar. Detta arbetssätt kommer att ta några år att etablera.

Navet i Svenska kyrkans inomkyrkliga kommunikation är intranätet och det genomgår under perioden en större förändring i och med utvecklingsarbetet för en digital arbetsplats, vilket innebär att viss funktionalitet flyttar till Microsoft 365, medan annan fortsättningsvis finns kvar inom ramen för ett modernare intranät. Externwebben svenskakyrkan.se är navet i Svenska kyrkans externa kommunikation och kommer fortsatt att förvaltas och utvecklas för relevans och aktualitet vad gäller plattform och innehåll, vilken utvecklas med stöd i statistik utifrån människors behov och vad de söker efter på webben.

Svenska kyrkan fortsätter att vara en kyrka på nätet, genom att kommunicera och skapa kännedom om kyrkans verksamhet via Svenska kyrkans officiella kanaler på sociala medier, framför allt Facebook, Twitter och Instagram. Ett nätverk av präster från olika delar av kyrkan stärker Svenska kyrkans närvaro i de många samtal om den kristna tron och i existentiella frågor.

Statistik, analys och forskning

I den dialog som pågår mellan kyrkostyrelsen och stiftsstyrelser har statistik, analys och forskning lyfts som något av det viktigaste som nationell nivå kan bidra till som stöd för församlingens grundläggande uppgift. Under perioden bedrivs forskning bland annat utifrån områdena institutionssjälvård och andlig hälsa, social innovation, migration samt idealitet. Forskningsöversikter inom temat klimat och ekologisk hållbarhet kommer också att produceras. I det löpande arbetet ingår också att samla in och tillgängliggöra kyrkostatistik och enkätundersökningar, de så kallade interna och externa kyrkbussarna.

Inom perioden kommer en extra satsning att göras på att implementera digitala lösningar för visualisering och att göra målgruppsanpassad kommunikation som tillgängliggör egna och andras forskningsresultat. Särskilda ansträngningar görs för ökad och fördjupad samverkan med lärosäten nationellt och internationellt och för att möjliggöra externfinansiering inom prioriterade områden.

Nationella mötesplatser för samverkan

Kyrkokansliet står idag värd för ett stort antal regelbundna nätverksträffar tillsammans med stiftsmedarbetare för information, erfarenhetsutbyte, reflektion och utvecklingsarbete. Ibland tar stiftens ett stort ansvar för planering och värdskap. De många nätverken möts idag oftast separat inom ramen för sina verksamhetsområden. Dessa möten tar mycket tid i anspråk och resekostnader medföljer. För att prioritera och nå synergieffekter samt göra tidsmässiga och ekonomiska besparingar för den som ingår i flera nätverk, planeras i stället större nationella mötesplatser två gånger per år, med start hösten 2021, i kombination med utvecklade digitala mötesplatser.

En hållbar utlandskyrka

Svenska kyrkan i utlandet arbetar under perioden för omställning av verksamheten. Från att församlingarna varit knutna till nationell nivå görs insatser för att skapa en hållbar organisation, med självbärande församlingar. För att på bästa sätt främja verksamheten ekonomiskt och klimatmässigt kommer antalet resor att begränsas och den digitala tekniken i form av videokonferenser att utvecklas ytterligare. Fokus på stöd till församlingarna i utlandet läggs på kyrkoråds- och kyrkoherdeutbildningar samt genom ett konsultativt arbetssätt.

Under perioden kommer Svenska kyrkan i utlandet att arbeta med konsekvenserna av de juridiska genomgångar som genomförts, vilket innebär att resurser läggs på att skapa en hållbar organisation i utlandsförsamlingarna där kyrkoråd själva tar ansvar för verksamhet, fastigheter, personal och ekonomi. Förutom den juridiska genomgången kommer verksamhetsutredningar att göras i samtliga utlandsförsamlingar, för att ge förslag på hur Svenska kyrkan långsiktigt kan verka utanför landets gränser med fokus på församlingens grunduppdrag, och där det diakonala utvecklingsarbetet särskilt kommer att stödjas. Kyrkostyrelsen kommer därefter att överväga förslaget och fatta beslut om vilka platser och verksamheter som ska prioriteras.

Idag finns tre mobila präster och under en tvåårsperiod kommer det att finnas ytterligare två mobila präster och en diakon i utlandsverksamheten. Dessa medarbetare reser fyra till sex gånger per år till olika platser där det finns människor med svenskspråkig identitet och som önskar vara en del i Svenska kyrkans gemenskap. Mellan resorna finns de tillgängliga på nätet. Denna verksamhet påverkas som allt annat av utvecklingen av pandemins spridning.

Delmål 1 B

Den nationella nivån bidrar till att stärka och stödja stiftens arbete för utveckling av församlingarnas förmåga att fullgöra sitt diakonala uppdrag, utifrån ett rättighetsperspektiv med särskild inriktning på barn och ungas utsatthet.

- ◆ Bidrar till ett diakonalt utvecklingsarbete som ger förutsättningar för innovativa lösningar på sociala utmaningar.
- ◆ Bidrar till kompetensutveckling och nya arbetssätt genom en portal med metoder för rättighetsbaserat arbete.
- ◆ Identifierar, i dialog med stiftens, nationella nivåns samordningsuppdrag och stöd till stiftens i förhållande till övergripande diakonala utmaningar.
- ◆ Bidrar till att den diakonala verksamheten synliggörs för såväl allmänhet som beslutsfattare och därigenom gör Svenska kyrkans bidrag till välfärden väl känt i det svenska samhället.

Social hållbarhet och ett rättighetsbaserat arbetssätt

Kyrkostyrelsen verkar för ett rättighetsbaserat förhållningsätt i den diakonala verksamheten. Syftet är att komma åt grundorsaker i samhället som gör att människor hamnar i utanförskap och i andra utsatta situationer samt slå vakt om varje människas okränkbara värde och motverka diskriminering. I ett rättighetsbaserat arbete är FN:s konventioner om mänskliga rättigheter en grundstomme och ett påverkansarbete görs gentemot de som har makt och ansvar när människor far illa.

Individen stärks också för att ta aktiv del i processen för att förbättra sina livsvillkor, tillsammans med andra människor i samma livssituation. Att ha tilltro till och ge stöd till människans inre vilja och förmåga är grundläggande, det som internationellt kallas *empowerment*.

Genom att inrätta en så kallad *Rättighetsportal* kommer informationsmaterial och utbildningar inom området att erbjudas till medarbetare i Svenska kyrkan.

För närvarande finns elva stift involverade i programmet *Social hållbarhet – tillit och demokrati* som kyrkostyrelsen bidrar ekonomiskt till. Utifrån de erfarenheter som finns i stiftet kommer ett metodutvecklingsarbete att genomföras. Det kommer att sökas extern finansiering för delar av utvecklingsarbetet och Uppsala stift härbärgerar programmet genom att ta lednings- och arbetsgivaransvar för programmets anställda. Denna organisationsform kan komma att bli en ny modell för samverkan även inom andra verksamhetsområden.

Svenska kyrkan kommer även fortsättningsvis att bidra ekonomiskt och personellt till Asylrättscentrums verksamhet och utveckling. Centret erbjuder enskilda människor kostnadsfri juridisk rådgivning för exempelvis familjeåterförening och hjälp med att ansöka om svenskt medborgarskap.

Tabell 1. Intäkter och kostnader Stödja utveckling av församlinglivet

Stödja utveckling av församlinglivet	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	60	39	43	42	39	3	1
Kostnader	-292	-280	-253	-241	-212	1	-1
Resultat	-231	-241	-210	-199	-173	4	1

Intäkter och kostnader är i nivå med tidigare planering.

Inom denna verksamhet finns bland annat budget för den planerade klimatsatsningen med 25 miljoner kronor per år 2021 och 2022.

Den samlade verksamheten för kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet redovisas i tabell 21.

3.1.2 Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan

Delmål 1 C

Den nationella nivån säkerställer i samverkan med stiftet strategisk kompetensförsörjning som svarar mot Svenska kyrkans framtida behov.

- ◆ Vidareutvecklar programmen på Svenska kyrkans utbildningsinstitut utifrån församlingarnas behov, stiftens synpunkter och analys av samhällsutvecklingen.
- ◆ Ser över utbildningsplanen för den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen i syfte att öka utbildningsinnehållets relevans och säkra kvaliteten.
- ◆ Utbildar blivande församlingsmedarbetare och kyrkoherdar för gott samarbete, en hållbar arbetsmiljö och en konstruktiv samverkan med andra samhällsaktörer.

- ◆ Identifierar behov och förtydligar ansvarsfördelningen mellan stift och nationell nivå kring gemensamma fortbildningar och spetskompetens inom olika områden.
- ◆ Erbjuder studenter vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut utbildningsperioder i utlandsförsamlingar och hos Svenska kyrkans samarbetspartner.
- ◆ Kommunikerar vad Svenska kyrkan är och gör, i syfte att stödja stift och församlingar i deras arbete med kompetensförsörjning och rekrytering.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut

Idag utbildas cirka 200 studenter till diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster på Svenska kyrkans utbildningsinstitut, på två utbildningsorter samt på distans. Enligt stiftens rapporter har församlingarna stora pensionsavgångar de närmaste åren, vilket skulle kunna öka behovet av antalet studenter. Samtidigt rapporterar flera stift att det på sikt inte kommer att finnas resurser för lika många anställda som idag.

När Nämnden för utbildning, forskning och kultur tog beslut om etablering av Svenska kyrkans utbildningsinstitut sades att institutet inledningsvis skulle förlägga verksamhet till två utbildningsorter, Uppsala och Lund, men att verksamheten efter en övergångsperiod skulle kunna komma att bedrivas enbart på en ort. Idag är det stor skillnad i söktrycket till Uppsala respektive Lund, fördelningen är cirka två tredjedelar till Uppsala och en tredjedel till Lund. Hösten 2019 har Uppsala 70 helårsstudenter och Lund 31, men det krävs ungefär lika många lärarresurser knutna till varje ort. Hyreskontrakt för nuvarande lokaler i Lund löper ut vid halvårsskiftet 2022.

Distansutbildning är ett mindre kostsamt koncept och det underlättar för flera studenter att studera. Flertalet stift ser satsningar på distansutbildning som en viktig förutsättning för rekrytering. Samtidigt förloras då en grundbult i utbildningsreformen, den att de olika profilutbildningarna möts och utbildas gemensamt, något som framhållits vara av stor betydelse. En ytterligare distanskurs för diakoner påbörjas hösten 2020 och kommer att pågå 2020–2022. Likaså påbörjas en kortare kompletteringskurs för präststuderande vilka i stiftens antagningsprocess ej bedöms behöva studera ett helt avslutande år.

Strategisk kompetensförsörjning för framtidens församlingsliv är avgörande för en långsiktigt hållbar kyrka och en fråga som stiftsstyrelserna i dialog med kyrkostyrelsen lyft som en angelägen fråga för stiftet. Med satsningar på rekrytering och kompetensförsörjning finns förutsättningar att få ökat antal studerande. Genomgång och eventuell förändring av vidareutbildningsuppdraget avseende behörighetsgivande kyrkoherdeutbildning är en av de prioriterade uppgifterna under perioden.

Under 2020 genomförs en fortsatt utvärdering av utbildningsreformen för att ge vägledande underlag för fortsatt utvecklingsarbete med programutbildningarna. Från 2021 kommer det att finnas ett bedömningsunderlag för förslag till eventuella förändringar i nuvarande utbildningar. Likaså kommer utfallet av kyrkostyrelsens samråd med stiftet i frågor om kompetensförsörjning att finnas som en grund för fortsatta vägval i frågor om utbildningsalternativ.

Tabell 2. Intäkter och kostnader Utbilda för tjänst i Svenska kyrkan

Utbilda för tjänst i kyrkan	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	0	0	0	0	0	0	0
Kostnader	-50	-51	-49	-49	-49	1	1
Resultat	-50	-51	-49	-49	-49	1	1

Intäkter och kostnader ligger i nivå med tidigare planering.

3.2 Målbild 2

År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

3.2.1 Bidra till samhällsutvecklingen

Delmål 2A

Svenska kyrkan är en erkänd part i samhällets hållbara utveckling.

- ◆ Lyfter och driver genom ett aktivt företrädarskap strategiskt avvägda samhällsfrågor utifrån kyrkans värden, uppdrag och kulturarv.
- ◆ Lyfter och driver genom ett aktivt företrädarskap strategiskt avvägda intressefrågor för Svenska kyrkan.
- ◆ Vidareutvecklar arbetssätt för policy- och påverkansarbete för ökat genomslag.
- ◆ Prioriterar strategisk samverkan med regionala, nationella och globala ekumeniska organisationer och allianser samt med civilsamhället i gemensamma och relevanta policyfrågor.
- ◆ Lyfter erfarenheter i Svenska kyrkans diakonala verksamhet och hos internationella samarbetspartner som bidrag i dialogen med beslutsfattare om genomförandet av Agenda 2030, i Sverige och i världen.
- ◆ Tydliggör vad Svenska kyrkan kan göra för samhället i höjd beredskap samt svara väl mot dessa åtaganden.
- ◆ Verkar för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen mellan religion och livstolkning samt utvecklar och stärker kontakterna med kyrkans omvärld genom att utarbeta och implementera Svenska kyrkans plattform för kultur.
- ◆ Implementerar Svenska kyrkans plattform för musik.

Svenska kyrkan som samhällsaktör

Kyrkostyrelsen tar tillsammans med ärkebiskopen och övriga biskopar ansvar för Svenska kyrkans företrädarskap och deltar i samhällssamtalet. Kyrkostyrelsen ansvarar för samtal med regering, myndigheter och internationella organ genom bland annat medverkan i statliga utredningar, remissvar samt genom nationell och internationell samverkan med andra civilsamhällesaktörer.

Kyrkostyrelsen kommer att vidareutveckla arbetssätt för policy- och påverkansarbete för ökat genomslag. Likaså kommer kyrkostyrelsen att intensifiera Svenska kyrkans bidrag till en hållbar samhällsutveckling genom opinionsbildning och genom att lyfta samhällsfrågor internationellt samt påverka beslutsfattare i för Svenska kyrkan angelägna och prioriterade frågor. Kyrkostyrelsen bevakar och agerar också i frågor som påverkar trossamfundet Svenska kyrkan. Detta fordrar en lyhördhet inför aktuella ämnen och beredskap att bidra i och till debatten.

Svenska kyrkan bidrar exempelvis till undervisning i asylrättsfrågor i Regeringens råd för kontakt med trossamfund, till Myndigheten för statens stöd till trossamfund i frågor som rör asylrätt och religionsfrihet samt till Migrationsverkets etiska råd. Act Svenska kyrkan utgör en stark röst i utvecklingspolitiska frågor i Sverige såväl som internationellt och under perioden kommer ett särskilt fokus att ligga på genusrättsvisa tillsammans i multilaterala samarbeten och allianser, framför allt gentemot FN-systemet. Även lärande och undervisning, interreligiös dialog, klimat samt frågor om etik i en tid av digitalisering och utveckling av tekniska innovationer är områden där Svenska kyrkan är en aktiv röst i samhällsdebatten.

Svenska kyrkans bidrag till det civila försvaret behöver stärkas och utvecklas. Under perioden kommer de insatser som Svenska kyrkan skulle kunna göra att tydliggöras. Det sker genom att mandatet klargörs och att styrdokument tas fram i samverkan med stiftet. Kompetensen behöver stärkas för att klara prioriterad verksamhet i Svenska kyrkan under störda förhållanden. Likaså behöver insatser planeras för händelser såsom nya pandemier, konsekvenser av klimatförändringar samt situationer som uppstår på grund av populism och antidemokratiska krafter i samhället eller genom opinionspåverkan från andra stater.

Tabell 3. Intäkter och kostnader Bidra till samhällsutvecklingen

Bidra till samhälls- utvecklingen	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	3	1	0	0	0	-1	-1
Kostnader	-25	-25	-21	-22	-22	2	1
Resultat	-22	-24	-21	-22	-22	1	0

Intäkter och kostnader är i nivå med tidigare planering.

3.2.2 Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld

Delmål 2B

Den nationella nivån arbetar strategiskt med stiftet för social hållbarhet genom att verka för sammanhållning mellan grupper i samhälle och kyrka.

- ◆ Utvecklar strategiskt och långsiktigt hållbara relationer till, och samverkan inom, den ekumeniska rörelsen med särskilt fokus på de multilaterala plattformarna Sveriges kristna råd, Lutherska världsförbundet, Kyrkornas världsråd och ACT-alliansen.
- ◆ Gör en översyn av anslag och medlemsavgifter till ekumeniska organisationer.
- ◆ Implementerar Svenska kyrkans plattform för ekumenik och interreligiös dialog.
- ◆ Utvecklar strategisk samverkan kring teologisk utbildning för ömsesidigt lärande i den världsvida kyrkan samt för ekumeniskt lärande och ekumenisk identitet.

Svenska kyrkans gemensamma gudstjänstböcker

Kyrkostyrelsen ansvarar för arbetet med de översättningar som kyrkomötet beslutat om. Under perioden kommer översättningar av Kyrkohandbok del 1 till de officiella minoritetsspråken i Sverige och de så kallade världsspråken att avslutas. En varsam revidering av Kyrkohandbok del II planeras under perioden. En förstudie av revidering av psalmboken genomförs också under perioden.

En värld av grannar

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet. Utifrån kyrkans tro på Gud som skapande, upprättande och livgivande i hela världen, är den vidare ekumeniska kallelsen att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition.

I programmet *Interreligiös praktik för fred – En värld av grannar* kommer fortsatt relationer att fördjupas med andra samfund och religiösa organisationer för ökad samexistens samt ett mångfaldigt och socialt hållbart Europa. Arbetet i programmet

sker i samarbete med människor på flykt. Med anledning av coronapandemin har *Ärkebiskopens möte*, programmets Summit skjutits fram ett år och kommer att genomföras under våren 2022, i stället för i februari 2021 som tidigare planerats. Programmet har därmed förlängts ett år.

Tabell 4. Intäkter och kostnader Värna och utveckla relationer till kyrkans omvärld

Värna och utveckla relationer med kyrkans omvärld	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	1	1	1	1	3	-2	-2
Kostnader	-74	-79	-83	-67	-65	2	4
Resultat	-73	-78	-82	-66	-62	1	3

Intäkter och kostnader är i stort sett i nivå med tidigare planering. Budgeten inkluderar kostnader för programmet *Interreligiös praktik för fred – En värld av grannar* på knappt 5 miljoner kronor för perioden samt satsningen *Social hållbarhet – Fokus Tillit och Demokrati* med 14 miljoner kronor för perioden.

3.2.3 Samordna och utveckla internationell mission och diakoni

Delmål 2 C

Den nationella nivån utvecklar partnerskap med kyrkor, ekumeniska organisationer och allianser samt med andra samarbetspartner för tro, rättvisa, jämställdhet, fred och människors lika värde och rättigheter.

- ◆ Utvecklar samarbete med, och ger relevant stöd till, systerkyrkor och samarbetspartner för att bidra till ömsesidig förståelse och hållbar förändring för människor som lever i utsatthet genom en stärkt regional närvaro av utsända och lokalanställda medarbetare.
- ◆ Ökar kännedom, engagemang och insamling för Act Svenska kyrkans arbete med internationell mission och diakoni i stift och församlingar samt bland allmänheten.
- ◆ Utvecklar samverkan med andra samfund och ekumeniska nätverk på olika nivåer för fördjupad teologisk reflektion och lärande och för stöd i den världsvida kyrkans kallelse och uppdrag.

Utvecklingssamarbete och humanitära insatser

Den internationella verksamheten genomförs i land- och regionprogram, humanitära program samt i program för global policydialog. Under perioden kommer program till stöd för lokala aktörer att fortsätta utvecklas och bidra till att människor själva få makt att forma sina liv och skapa en hållbar utveckling. Den tematiska profilen i Act Svenska kyrkan kommer fortsatt att vara genusrättvisa, teologi i långsiktigt arbete och lokalbaserat psykosocialt stöd i humanitärt arbete.

I många programländer märks fortsatta tendenser till ett minskat demokratiskt utrymme, vilket påverkar Act Svenska kyrkan och partnerorganisationernas möjligheter att verka. Act Svenska kyrkan arbetar alltid i partnerskap med lokala, regionala eller internationella aktörer, vilket är en förutsättning för kontextuell kunskap, relevans och måluppfyllelse i programmen. Närvaron av utsända medarbetare i programländer och regioner har stor betydelse för samarbetet och bidrar även till kommunikation, inspiration och engagemang i Sverige. Under perioden kommer därför närvaron av utsända lokala medarbetare att öka i Act Svenska kyrkans programländer.

Under perioden kommer strategier för ökad insamling att utarbetas och genomföras med målsättningen att samla in 300 miljoner kronor år 2025. Konkurrensen om privata givare är stor i Sverige och därför krävs fortsatta satsningar på ökad kännedom och engagemang för Act Svenska kyrkan. Det är också angeläget att möta den minskning av kyrkoavgiftsfinansiering med 55 miljoner kronor till 2025 som planeras.

Det är för tidigt att bedöma konsekvenserna av pandemins framfart i världen och hur situationen kommer att utvecklas i de regioner där Act Svenska kyrkan verkar och för Svenska kyrkans samarbetspartner.

Genom den omställning som skett, genom exempelvis färre fysiska mötesplatser och begränsat antal gudstjänstfirare i Svenska kyrkans församlingar kan insamlingsresultatet komma att påverkas negativt. I en lågkonjunktur kan den statliga biståndsbudgeten komma att ifrågasättas vilket skulle påverka bidragen från Sida. I en situation av minskad budget för Act Svenska kyrkan blir det dessutom svårare att söka medel tillsammans med andra aktörer eftersom egeninsatsen inte kan bli lika stor som tidigare.

Tabell 5. Intäkter och kostnader Samordna och utveckla internationell mission och diakoni

Samordna och utveckla internationell mission och diakoni	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	359	421	503	521	530	140	151
Kostnader	-418	-474	-546	-540	-539	-134	-133
Resultat	-59	-53	-43	-20	-9	6	17

Intäkterna beräknas bli betydligt högre än i tidigare planering beroende på högre förväntade bidrag från Sida samt genom intäkter från nya finansiärer. Under perioden förväntas intäkterna från insamlade medel öka med 55 miljoner kronor.

Satsningen på ökad kännedom om, engagemang för och insamling till Act Svenska kyrkan ger högre externa kostnader samt ökade kostnader för utsänd personal.

Av de tidigare beslutade 30 miljoner kronor till bostadsbyggande på Olivberget i Jerusalem, återstår 7,5 miljoner kronor efter kyrkostyrelsens beslut i december 2019 att anslå 22,5 miljoner kronor till bostadsbyggande på annan plats i Jerusalem.

Den samlade verksamheten för kyrkostyrelsens internationella råd redovisas i tabell 20.

3.2.4 Hållbarhet

Delmål 2D

Den nationella nivån skapar i samverkan med stiftet ökade förutsättningar för att Svenska kyrkan ska kunna ta ansvar för skapelsen.

- ◆ Genomför strategiskt utvald verksamhet, bland annat en *Färdplan för klimatet*, som möjliggör för hela Svenska kyrkan att nå målsättningen om klimatneutralitet år 2030 och därmed bidra till förverkligandet av Parisavtalets mål.
- ◆ Utvecklar strategisk samverkan med myndigheter och andra aktörer för att stärka stiftens förmåga att stödja församlingars förutsättningar att bidra till ett hållbart samhälle.
- ◆ Utvecklar verktyg och metoder för ökad kompetens och innovation i stiftet för att bidra till ett hållbart samhälle.

3.3 Målbild 3

År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

3.3.1 Stödja och utveckla administration och förvaltning

Delmål 3A

En effektiv förvaltning och administration som förenklar och möjliggör gemensamma arbetssätt och tar tillvara digitaliseringens möjligheter i en långsiktigt hållbar finansieringsmodell för Svenska kyrkan.

- ◆ Genomför i samverkan med stiftet sin strategi för digitalisering och samverkan.
- ◆ Utarbetar strategier för stöd till Svenska kyrkan att utveckla digitala arbetsplatser och mötesformer där det ska vara enkelt att arbeta effektivt.
- ◆ Tillhandahåller digitala verktyg som stödjer förmågan i den grundläggande uppgiften.
- ◆ Implementerar den redan beslutade inriktningen om fullständig anslutning till gemensam IT-plattform 2023.
- ◆ Etablerar ett gemensamt lönecenter för hela Svenska kyrkan till år 2022.
- ◆ Verkar för samtliga enheters anslutning till Svenska kyrkans gemensamma lönecenter och ekonomicer på sikt.
- ◆ Verkar för en implementering i hela Svenska kyrkan av gemensamma system för dokumenthantering, diarium och arkiv på sikt.

Digitalisering och samverkan

Svenska kyrkans episkopala struktur är ett uttryck för att församlingarna genom stiftet hör samman i en helhet. Kyrkans organisation och ordningar kan och bör förändras i samspel med olika samhällsliga förändringar. De ska dock alltid spegla evangeliets tanke om samhörighet trots olikheter och delat ansvarstagande för det gemensamma. Bilden av att alla är lemmar i samma kropp är också en bild av hur församlingar, pastorat, stift och nationell nivå bildar en helhet. Den kristna förvaltarstanken bör ses i ljuset av att varje del av Svenska kyrkan tillhör en gemensam kropp och att det är eftersträvanvärt att verka för en god hushållning för hela kroppen.

Barn och unga idag växer upp i en digitaliserad värld, där digitala verktyg för både skola, fritid och arbete är en självklarhet. I början av digitaliseringen talade man om att mötas *In Real Life* till skillnad ifrån att mötas digitalt. För barn och unga finns inte någon sådan uppdelning utan alla möten ingår i samma verklighet och yngre människor behöver känna igen sig i Svenska kyrkans sätt att mötas.

Teknikutvecklingen är idag mycket snabb i omvärlden och den ställer krav på alla verksamheter att kunna anpassa sig efter dessa förändringar. Under den kommande perioden finns tre prioriterade områden, den digitala arbetsplatsen, digital kommunikation och närvaro samt utvecklingen av metoder, processer och arbetssätt.

Svenska kyrkan behöver arbeta för ett hållbart samhälle och ett hållbart kyrkoliv som är flexibelt och som möter samtidens utmaningar. Därför är det också angeläget att församlingarna avlastas på administrationsområdet, så att mer av församlingarnas resurser kan gå till den grundläggande uppgiften. Kyrkostyrelsen vill ta fortsatt ansvar för att stödja stift och församlingar genom gemensamma processer. Med utgångspunkt

i den kristna förvaltarsskaphållningen arbetar kyrkostyrelsen med att tillhandahålla effektiva och kvalitetssäkrade processer som gemensam IT-plattform, gemensamma administrativa stöd, gemensamt lönecenter och gemensam webb.

Kontorsprogramvaran blir i allt större utsträckning verktyg för samverkan och förutsätter därför att arbetsgrupper av olika slag kan dela dokument och verktyg i syfte att öka samverkan, lösningar för bland annat video, chatt, dokumentdelning och interna varianter av sociala medier. Detta innebär att vissa funktioner som finns på Svenska kyrkans intranät kommer att ersättas av programvara, idag Microsoft 365, som bygger på modernare teknikplattformar och bättre funktionalitet. Gemensamma lösningar och kostnadseffektivitet blir alltmer relevant mot bakgrund av att Svenska kyrkans intäkter faller. Samtidigt ökar goda förutsättningar för samverkan både inom Svenska kyrkan och med övriga samhället.

På sikt kommer det att krävas en avgiftsväxling, när stora delar av enheternas kostnader för IT, löne- och economicenter läggs på nationell nivå och finansieras av avgiften för gemensam verksamhet, som genom en kyrkoordningsändring behöver höjas från och med år 2024. Kyrkostyrelsen bereder en sådan höjning och återkommer till kyrkomötet senast 2023. Grundhållningen bör vara att kostnaden för drift av obligatoriska system ska täckas av gemensamma medel medan drift av system som inte är obligatoriska bekostas av användaren.

Införandetakten för det gemensamma dokument-, ärende och arkivhanteringssystemet har varit stabil, med ett 90-tal enheter förra året och med ett liknande antal under 2020. Under planeringsperioden strävar kyrkostyrelsen efter full anslutning av samtliga enheter. De gemensamma systemen kommer i framtiden att ha möjlighet att leverera elektroniska handlingar till e-arkiv via särskilda anslutningsprojekt och det kommer att inom en tioårsperiod finnas möjlighet för enheterna att använda e-arkivet.

Ett gemensamt lönecenter

Som beslutades i 2019 års kyrkomöte arbetar kyrkostyrelsen för att etablera ett nationellt lönecenter till år 2022. Lönecentret kommer att omfatta hanteringen av löner, arvoden och ersättningar.

Eftersom det hittills varit frivilligt att ansluta sig till de gemensamma stödprocesserna inom det administrativa området såsom gemensam IT-plattform och gemensamt administrativt stöd, har takten varit långsam. Det har därför blivit mer kostsamt för Svenska kyrkan än vad det hade behövt vara. Det finns baskostnader i form av licensavgifter och personal som är nästan lika stora oavsett om kyrkostyrelsen har 10 procents anslutning eller 100 procent. En hög anslutning skulle således kunna öka utrymmet för andra gemensamma satsningar, till exempel inom den grundläggande uppgiften.

Förutsättningen för att ett lönecenter ska bli en rationell lösning för Svenska kyrkan är att även administration av arvoden och ersättningar blir en del av den gemensamma processen, även om nivåerna för arvoden och ersättningar beslutas lokalt. Kyrkostyrelsen vill därför rekommendera en gemensam arvodes- och ersättningsmodell för Svenska kyrkans samtliga enheter som en förutsättning för att delta i Svenska kyrkans gemensamma lönecenter.

Kyrkliga kulturminnen

Det årliga bidraget har i regeringens budget för 2020 fastställts till 460 miljoner kronor, samma nivå som före kontrollstation 2019. Verksamheten innebär att administrera, förvalta och utveckla modellen för fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning, i syfte att säkerställa en långsiktig hållbar förvaltning av de kyrkliga kulturminnena.

Arbetet innebär också att verka för att det kyrkliga kulturarvet ska ses som, och vara, en angelägenhet och resurs för alla människor.

Under perioden implementeras en ny handläggningsmodell och ett nytt IT-stöd. Likaså kommer det nya programmet för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet att tillämpas, där årliga medel kommer att utlysas. Detta för att höja kunskapsnivån inom konservering och nya hantverksmetoder, långsiktigt bevarande samt användning och arbeten för att tillgängliggöra det kyrkliga kulturarvet.

Under 2021 genomför den Centrala samrådsgruppen för det kyrkliga kulturarvet tillsammans med Skara stift den regelbundna återkommande kulturarvskonferensen.

Tabell 6. Intäkter och kostnader Stödja och utveckla administration och förvaltning

Stödja och utveckla adm. och förvaltning	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	545	554	556	560	555	-2	-4
Kostnader	-758	-840	-836	-812	-784	-9	-6
Resultat	-214	-286	-279	-252	-229	-10	-9

Minskningen på intäktssidan motsvaras av en lika stor minskning på kostnadssidan och avser licenser inom GAS ekonomi.

Kostnader för lönecenter har lagts in för alla tre åren, vilket inte fanns med i föregående planering.

3.3.2 Styrning och ledning

Delmål 3B

Den nationella nivån skapar i samverkan med stiftens förutsättningar för en tydlig styrning och hållbar förvaltning i Svenska kyrkan.

- ◆ Förenklar och tydliggör det gemensamma regelverket för Svenska kyrkan.
- ◆ Tydliggör uppdraget för nationell nivå.
- ◆ Bidrar till utvecklingen och genomförandet av gemensamma och ändamålsenliga arbetsätt reglerat i ordningar och handläggningsrutiner inom Svenska kyrkan och utvecklar tydliga processer för inomkyrklig beredning av ärenden.
- ◆ Prioriterar i samverkan med stiftens verksamheter på nationell nivå för att få ner antalet uppdrag till en ekonomiskt hållbar nivå, som samtidigt medger utrymme för utvecklingsåtgärder för ett hållbart kyrkoliv.
- ◆ Utreder i samverkan med stiftens förutsättningar för gemensam kapitalförvaltning och utökar anslutningen till samordnade inköp till 50 procent av alla upphandlade inköp inom Svenska kyrkan.
- ◆ Utreder förutsättningar för en databas med rättsinformation, till exempel beslut av domkapitel och nationella nämnder.
- ◆ Utvecklar former för den nationella nivåns stöd till stift och församlingar i begravningsfrågor.
- ◆ Genomför verksamhetsutredningar som komplement till juridisk genomgång av utlandsförsamlingar och arbetar för att skapa förutsättningar för en hållbar organisation i utlandsförsamlingarna.
- ◆ Arbetar för att kyrkokansliets verksamhet ryms i egna befintliga lokaler.

Dialog för samverkan med stiftens

Kyrkostyrelsen och samtliga stiftsstyrelser för gemensamma samtal, genom sina respektive presidier och arbetsutskott, som ett rådgivande forum och som bidrag till

kyrkostyrelsens beredning till kyrkomötet. Vid tidpunkten för fastställande pågår en dialog om den nationella nivåns prioriteringar och om vilken nivå i Svenska kyrkan som är bäst lämpad att göra vad, utan att för den skull skjuta över kostnader till en annan nivå. Kyrkostyrelsen har gjort en översyn av kostnader och effektivitet i olika verksamhetsområden och inför vårens presidieöverläggning bad kyrkostyrelsen stiftsstyrelserna om inspel vad gäller prioriteringar inom bland annat stödet till den grundläggande uppgiften, strategisk kompetensförsörjning och gemensam löneprocess.

En kontinuerlig dialog med stiftet är en förutsättning för att nå framgång i arbetet med en hållbar kyrka. Trots frågornas komplexitet har kyrkostyrelsen fått synpunkter av stiftet i prioriteringsarbetet och tankar om och hur vi gemensamt skulle kunna fördela ansvar mellan stift och nationell nivå. Stiftet ser positivt på ökad grad av samordning och samverkan kring stöd och utveckling, att bidra till effektiviseringar, föreslå begränsningar i verksamhet och att införa nya arbetssätt.

De områden som stiftsstyrelserna samstämmt uttrycker att det finns stort behov av i stift och församlingar och som man uppger vara viktigt att nationell nivå ger stöd till är statistik, analys och forskning. Dialogen kommer att fortsätta då stiftet uttrycker olika behov av stöd inom övriga verksamhetsområden.

Samverkande inköp

Om samverkan på samtliga nivåer inom Svenska kyrkan ökar vid större inköp, kan detta både sänka kostnadsnivån och höja andelen hållbara inköp. Användningen av gemensamma avtal ökar stadigt, men ligger fortfarande på en alltför låg nivå. Kyrkostyrelsen vill därför verka för en utökad samverkan inom detta område för att också minska den tid som läggs ned i stift och församlingar inom inköpsområdet.

Lokaler

Den nationella nivåns egna lokaler på Sysslomansgatan i Uppsala behöver renoveras eftersom byggnaden i olika avseenden nått sin tekniska livslängd och dessutom bör bli mer klimatsmart. Lokalerna behöver anpassas så att samtliga medarbetare ryms i egna lokaler med god arbetsmiljö. Planering pågår för att renoverade och ombyggda lokaler tas i bruk under 2023.

Tabell 7. Intäkter och kostnader Styrning och ledning

Styrning och ledning	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter	0	0	0	0	0	0	0
Kostnader	-33	-62	-63	-61	-71	14	8
Resultat	-33	-62	-63	-61	-71	14	8

Kostnaderna är lägre än föregående planering eftersom utredning av juridisk karaktär i utlandsförsamlingarna beräknas vara klar under 2020. Arbetet med att planera anpassning av egna lokaler för kyrkokansliet är fortfarande i ett inledande skede, varför inte någon större kostnadspåverkan förväntas under planeringsperioden. Reserver har justerats ner medan kostnader för kyrkostyrelsens råd är något högre än i föregående planering.

3.3.3 Reglera inomkyrkligt

Kyrkoval 2021

Nästa kyrkoval genomförs den 19 september 2021. Kyrkostyrelsen stödjer stiftens i deras uppgifter genom att utarbeta gemensamma rutiner, information, utbildningsinsatser och genom att tillhandahålla systemstöd. Omfattande utbildnings- och informationsinsatser erbjuds även valnämnder och nomineringsgrupper. Även i detta arbete är ambitionen att bättre nyttja digitala informationskanaler. Erfarenheter och utvärderingar från valet 2017 ligger till grund i förberedelser och i det fortsatta utvecklingsarbetet. I den externa kommunikationen görs också insatser för att öka kännedomen om kyrkoval, vilket kräver ett nära samarbete med stiftens.

Stöd till begravningsverksamheten

En funktion med särskild kompetens för samordning på begravningsområdet håller på att byggas upp på kyrkokansliet efter beslut i kyrkomötet. Mot den bakgrunden har kyrkostyrelsen och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation kommit överens om en verksamhetsövergång av den rådgivningsverksamhet som arbetsgivarorganisationen bedriver idag. Under planeringsperioden ska verksamheten implementeras så att rådgivning och webbutbildningar inom området är en del av kyrkokansliets arbete.

Digitala mötesstrukturer

Under perioden fortsätter utveckling och digitalisering av arbetsformer i de beslutande organen. Effektivisering i form av förenklade arrangemang kommer att märkas med anledning av den tekniska utveckling av kyrkomötets arbetsmetoder som genomförts. I mars 2020 fattade kyrkostyrelsen beslut om riktlinjer för beslutsfattande under särskilda omständigheter, med anledning av den extraordinära situationen med covid-19-pandemin. Det räcker därmed för ledamöter i Svenska kyrkans alla organ att närvara per ljud- och bildöverföring i realtid, eller om detta inte är möjligt, enbart per ljudöverföring i realtid.

Tabell 8. Intäkter och kostnader Reglera inomkyrkligt

Reglera inomkyrkligt	Utfall	Budget	RAM	RAM	RAM	Jmf fg	Jmf fg
	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022
Intäkter	0	0	5	0	0	-1	0
Kostnader	-48	-65	-86	-39	-46	-1	-3
Resultat	-48	-64	-81	-39	-46	-2	-3

Intäkter och kostnader är i stort sett i nivå med tidigare planering. Förändring i kostnader jämfört med tidigare budget beror bland annat på att det har budgeterats för arbete med samordning av begravningsverksamheten.

Budget för perioden för kyrkomötet planeras till 69 miljoner kronor och för kyrkoval till 54 miljoner kronor. Sammanlagt planeras valet 2021 kosta 82 miljoner kronor för Svenska kyrkans nationella nivå mot 91 miljoner kronor för 2017 års val.

3.3.4 Utjämning och finansförvaltning

Utjämningsystemet

Utjämningsystemet är inriktat på att bidra till utjämning av strukturella och ekonomiska olikheter mellan enheter i Svenska kyrkan, för att skapa förutsättningar för så likvärdig verksamhet över hela landet som möjligt. I utjämningen på församlingsnivå görs ekonomisk avräkning direkt mellan församlingar och nationell nivå samtidigt

som kyrkoavgiften betalas ut. Utjämning på stiftsnivå omfattar stiftsbidrag, kyrkounderhållsbidrag samt den del av utdelningen från prästlönetillgångarna som tillfaller utjämningsystemet.

KsSkr 2020:1
Bilaga 2

Tabell 9. Intäkter och kostnader Utjämningsystemet

Utjämningsystemet	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Avgift gemensam verksamhet	976	982	977	965	972	-11	-29
Resultat avg. gem. verksamhet	976	982	977	965	972	-11	-29
Utjämningsavgifter församl.nivå	770	747	704	699	702	-1	-14
Kyrkounderhållsavgift	0	0	0	0	0	0	0
Utjämningsbidrag församl.nivå	-818	-819	-799	-794	-797	1	14
Resultat församlingsnivå	-48	-72	-95	-95	-95	0	0
Utdelning prästlönetillgångar	225	223	190	227	230	-32	5
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-390	-380	-365	-365	-365	0	0
Kyrkounderhållsbidrag	-100	-100	-100	-100	-100	0	0
Resultat stiftsnivå	-266	-257	-276	-238	-235	-32	6
Resultat	663	653	607	631	642	-43	-24

Intäkten från Avgift gemensam verksamhet har justerats enligt nya prognoser för kyrkoavgiftsunderlaget. Avvikelsen beror på den ekonomiska inbromsningen 2020 till följd av pandemiutbrottet och beräknas innebära lägre intäkter 2021 och 2022.

År 2021 kommer prästlönetillgångar, som har tillgångar exponerade mot prästlönefond, troligen att behöva sänka utdelningen. Totalt rör det sig om en utdelningsnivå som är 64 miljoner kronor lägre jämfört med tidigare beräkningar och detta påverkar församlingsnivå och nationell nivå till lika stor del, det vill säga 32 miljoner kronor vardera.

Finansförvaltning

Turbulensen på finansmarknaderna påverkar avkastningen i kapitalförvaltningen under våren 2020. Inriktningen i förvaltningen står dock fast då det är en långsiktig hållbar förvaltning som eftersträvas.

Tabell 10. Intäkter och kostnader Finansförvaltning

Finansförvaltning	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Intäkter exkl finansnetto	2	0	0	0	0	0	0
Finansnetto	1 590	440	410	429	447	-53	-57
Kostnader	-11	-10	-10	-10	-10	0	0
Resultat	1 581	430	400	418	436	-53	-58

Finansförvaltningen innehåller främst förväntad avkastning från kapitalförvaltningen i enlighet med beslutade avkastningskrav på 3 procent utöver inflation. På grund av rådande läge har inflationsförväntningen sänkts med 0,5 procentenheter till 1,5 procent. Vidare har hänsyn tagits till utvecklingen på finansmarknaden under årets första månader, vilket innebär att kapitalförvaltningen beräknas ge lägre avkastning jämfört med tidigare planering.

3.3.5 Internt stöd

Frågan om nya arkivlokaler för den nationella nivån kommer att vara aktuell under perioden. Nuvarande källarlokaler i centrala Uppsala där arkivet nu ryms, är inte tillräckligt verksamhetsanpassade. Bedömningen är att arkivet tidigast 2023 kan flyttas till en annan lokal.

Tabell 11. Intäkter och kostnader Internt stöd

Internt stöd	Utfall	Budget	RAM	RAM	RAM	Jmf fg	Jmf fg
	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022
Intäkter	2	2	2	2	2	1	1
Kostnader	-57	-71	-69	-69	-72	2	5
Resultat	-55	-69	-67	-68	-70	2	4

Intäkter är i nivå med tidigare planering. Kostnader är lägre än tidigare planering, vilket till största del beror på lägre personalrelaterade kostnader.

4 Ekonomi

I detta avsnitt redovisas den totala ekonomin för den nationella nivån för de kommande tre åren i jämförelse med utfall 2019, budget (Budget) 2020 och föregående Verksamhet och ekonomi 2020–2022. Samtliga belopp anges i miljoner kronor (mnkr).

Den pågående pandemin kommer att påverka ekonomin för Sverige och Svenska kyrkan en tid framöver. När Sverige går in i en lågkonjunktur med stora varsel kommer skatteunderlaget att minska, vilket i sin tur leder till lägre intäkter från kyrkoavgifterna. För den nationella nivån innebär det att intäkterna från avgift för gemensam verksamhet de närmaste tre åren kommer att sjunka. År 2021 är intäkterna oförändrade, för åren 2022 och 2023 är intäkterna 24 respektive 22 miljoner kronor lägre än beräkningar som gjordes före pandemin. Blir lågkonjunkturen långvarig och övergår i en depression med hög arbetslöshet under flera år, kommer förutsättningarna bli betydligt sämre än bedömningarna ovan.

Nedgången på finansmarknaderna påverkar avkastningen från prästlönstillgångar 2020 vilket beräknas ge en lägre utdelning 2021 med 32 miljoner kronor. Utdelningen är en av intäkterna i utjämningsystemet och lägre intäkter innebär att det belastar resultatet 2021, men bedömningen är att utdelningen återgår till en mer normal nivå 2022 och 2023.

Lägre intäkter betyder större utmaningar i kyrkostyrelsens arbete med prioriteringar för att nå en ekonomi i balans. Turbulensen på världens finansmarknader visar också att målet med att den löpande verksamheten ska finansieras av avgift för gemensam verksamhet är prioriterat för att minska den ekonomiska sårbarheten för den nationella nivån.

4.1 Sammanfattning ekonomi

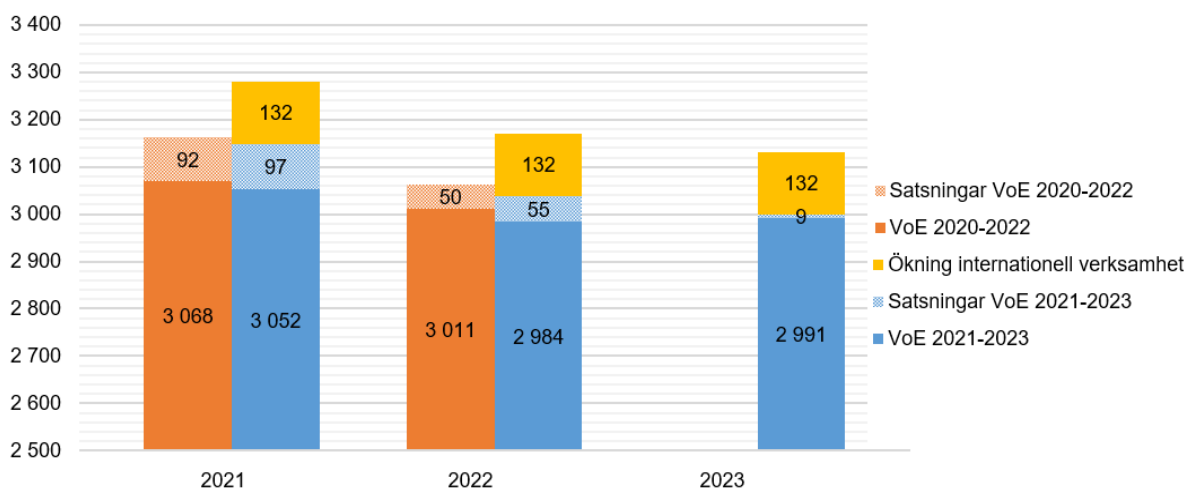
De sammanlagda kostnads- och planeringsramarna för de tre åren är summan av verksamhetens kostnader (tabell 16), kostnader för utjämningsystemet och kostnader för kyrkoantikvarisk ersättning, KAE (tabell 17). Summering av delarna, dvs. kostnads- och planeringsramar framgår av tabellen nedan:

Tabell 12. Kostnads- och planeringsramar

Kostnadsslag	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023
Verksamhetens kostnader	1 561	1 456	1 414
Kostnader utjämningsystemet	1 265	1 259	1 263
Kostnader KAE	455	455	455
Totala kostnadsramar	3 281	3 170	3 132

I diagrammet nedan visas budgeterade kostnader per år i jämförelse med föregående års planering.

Diagram 2. Totala kostnader Verksamhet och ekonomi 2021–2023 jämfört med Verksamhet och ekonomi 2020–2022

Kostnader för år 2021 uppgår till 3 281 miljoner kronor, vilket är 121 miljoner kronor högre än tidigare planering i Verksamhet och ekonomi 2020–2022. Fram till år 2023 är de budgeterade kostnaderna 149 miljoner kronor lägre än år 2021 vilket ligger i linje med arbetet att på sikt uppnå en ekonomi i balans.

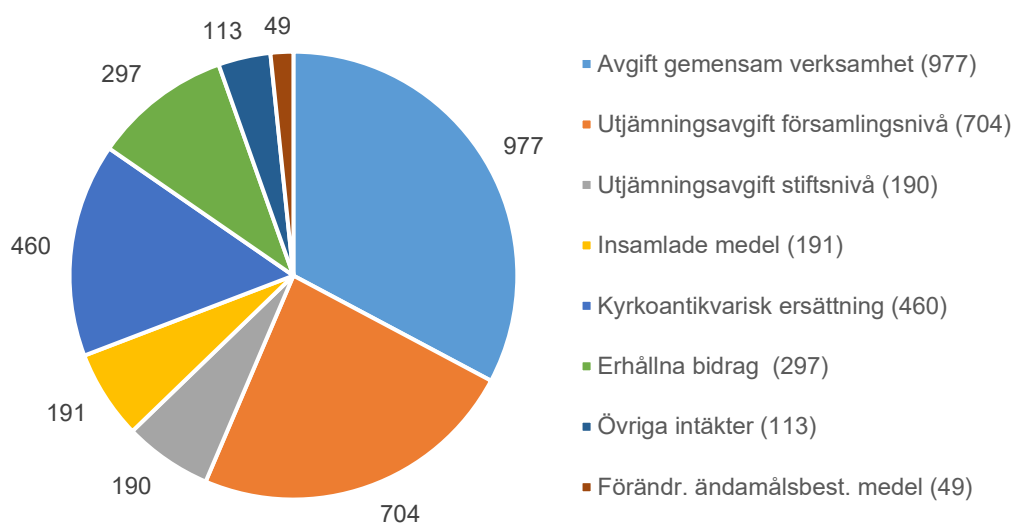
Diagrammet visar den internationella verksamhetens kostnadsförändring till följd av planerad ökning av verksamheten. Den internationella verksamheten kommer i allt mindre omfattning att finansieras av kyrkoavgiften. Se vidare i tabell 20.

I diagrammet framgår även kostnader för större satsningar. Dessa består av:

Tabell 13. Större satsningar i planeringsperioden

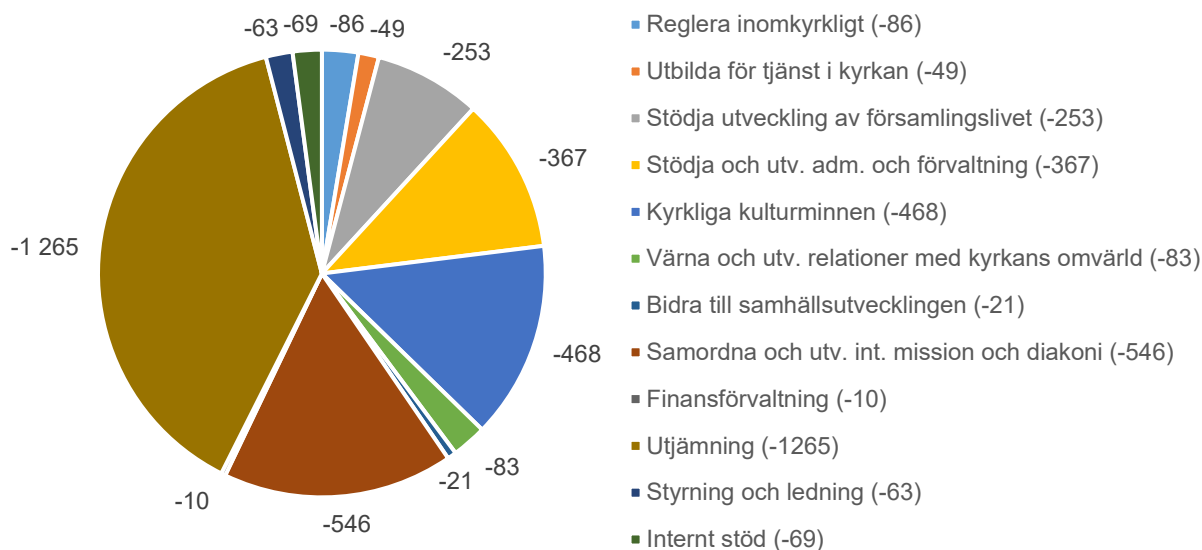
Satsningar som påverkar planeringsperioden	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023
Klimatsatsning	-25	-25	0
Satsning social hållbarhet	-5	-5	-4
Förfogandemedel Utlandskyrkan	-12	0	0
Digital arbetsplats	-40	-20	0
Visuell identitet	-10	0	0
Gemensamt lönecenter	-5	-5	-5
Summa	-97	-55	-9

Diagram 3. Fördelning totala intäkter år 2021

Totala intäkter inklusive intäkter från kyrkoantikvarisk ersättning, utjämningsavgifter samt förändring ändamålsbestämda medel, men exklusive finansnetto uppgår till 2 981 miljoner kronor.

Diagram 4. Totala kostnader år 2021 fördelade per verksamhet

Totala kostnader år 2021 uppgår till 3 281 miljoner kronor. I de totala kostnaderna ingår även kostnader för kyrkoantikvarisk ersättning och utjämningsbidrag. I ovanstående diagram ingår inte finansnettot som år 2021 budgeteras till 410 miljoner kronor.

4.2 Utbetalningar till församlingar och stift

Nationell nivå har kostnader på drygt tre miljarder kronor per år. Av dessa utgör 1 265 miljoner kronor eller 39 procent kostnader i utjämningsystemet, varav kyrkounderhållsbidraget på 100 miljoner kronor finansieras av den nationella nivån. Kyrkoantikvarisk ersättning utgör 455 miljoner kronor eller närmare 14 procent av kostnaderna. Därutöver finns medel avsatta för andra satsningar som ska främja arbetet i församlingar och stift.

Tabellen nedan är en sammanställning av samtliga utbetalningar som budgeterats till församlingar och stift under planeringsperioden.

Tabell 14. Utbetalningar till församlingar och stift

Utbetalningar till stift och församlingar	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Utjämningsbidrag församl.nivå	-818	-819	-799	-794	-797	1	14
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-390	-380	-365	-365	-365	0	0
Kyrkounderhållsbidrag	-100	-100	-100	-100	-100	0	0
Kyrkoantikvarisk ersättning	-454	-458	-455	-455	-455	0	0
GIP-bidrag	-5	-10	0	0	0	0	0
Flyktingsatsning	4	-25	0	0	0	0	0
Hemlöshet bland unga vuxna	-15	0	0	0	0	0	0
Klimatsatsning	0	-25	-25	-25	0	0	0
Satsning social hållbarhet	0	-5	-5	-5	-4	0	0
Totala utbetalningar	-1 778	-1 822	-1 750	-1 745	-1 722	1	14

4.3 Känslighetsanalys

Av de totala kostnaderna på den nationella nivån utgör en övervägande del bidrag till stift, församlingar och pastorat, exempelvis inom ramen för utjämningsystemet och den kyrkoantikvariska ersättningen. Dessa uppgår idag till omkring 1,8 miljarder kronor. Andra delar av budgeten avser kostnader som den nationella nivån finansierar till förmån för församlingar och pastorat, till exempel gemensamma systemlösningar.

Resultaträkningen är en uppskattning av den framtida ekonomin baserad på den kunskap som föreligger i juni 2020. Med hänsyn till den tidsperiod planeringen avser finns dock osäkerheter både på intäkts- och kostnadssidan, inte minst på grund av rådande pandemi.

Tabellen nedan visar effekterna av antagna förändringar av Svenska kyrkans finansiering på nationell nivå.

Tabell 15. Känslighetsanalys finansiering

Känslighetsanalys	Förändring av antagande	Ungefärlig effekt (mnkr)
Avgift gemensam verksamhet	1 öre	140
Medlemsandel	1%	10
Avkastning på värdepappersportföljen	1%	89

Den viktigaste intäkten i Svenska kyrkan är kyrkoavgiften. Förändringar i antal tillhöriga och utvecklingen av medlemmarnas kommunalt beskattningsbara inkomster, kyrkoavgiftsunderlaget, är därmed centrala faktorer. Det är en fördröjning av när förändringar får effekt på kyrkoavgiften då in- och utträden år 2019 påverkar kyrkoavgiftsintäkten först år 2022 och medlemmarnas inkomster 2019 påverkar kyrkoavgiftsintäkten år 2021.

Den ekonomiska utvecklingen globalt påverkar utvecklingen i Sverige och därmed kyrkoavgiftsunderlaget. Om den lågkonjunktur vi nu går in i blir långvarig kommer ekonomin på nationell nivå, och hela Svenska kyrkan, att påverkas negativt många år framåt i form av lägre intäkter från kyrkoavgiften. Om vi därtill får en instabil finansmarknad under en längre tid påverkar det också avkastningen på det gemensamma kapitalet och från prästlönstillgångarna. Osäkerheten är stor och det behöver finnas en beredskap för sämre ekonomiska förutsättningar framöver.

Andra faktorer som kan ha betydelse för verksamheten är förändringar i skattesystemet, politiska beslut kring offentliga bidrag som till exempel Sidabidrag.

4.4 Resultaträkning

I tabellen nedan redovisas den totala budgeten för den nationella nivån där samtliga intäkter och kostnader ingår, samt jämförelsesiffror från bokslutet 2019, budget (Budget) 2020 och tidigare beslutad ram. Den är något förändrad jämför med tidigare för ökad tydlighet.

Tabell 16. Resultaträkning

Resultaträkning	Utfall	Budget	RAM	RAM	RAM	Jmf fg	Jmf fg
	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022
Avg. gemensam verksamhet	976	982	977	965	972	-11	-29
Insamlade medel	215	185	191	227	246	3	30
Erhållna bidrag	242	245	297	302	305	89	97
Övriga intäkter	109	104	113	112	104	-2	-3
Summa intäkter	1 542	1 516	1 578	1 605	1 627	80	93
Utveckl.samarbete/bistånd	-241	-294	-327	-312	-310	-91	-66
Övriga lämnade bidrag	-132	-127	-101	-92	-65	-11	-7
Externa kostnader	-505	-591	-639	-555	-541	-14	-32
Personalkostnader	-425	-474	-482	-485	-487	-7	-20
Avskrivningar	-8	-13	-12	-12	-12	1	1
Summa kostnader	-1 311	-1 498	-1 561	-1 456	-1 414	-121	-124
Utjämning och KAE*	-313	-327	-366	-329	-325	-32	5
VERKSAMHETENS RESULTAT	-83	-310	-349	-180	-112	-74	-26
Finansnetto	1 590	440	410	429	447	-53	-57
Förändr. ändamålsbest. medel	-48	24	49	26	13	47	24
Årets resultat	1 460	154	110	275	348	-80	-59

* Består av utjämningsavgifter, utjämningsbidrag, samt intäkter och kostnader från kyrkoantikvarisk ersättning (KAE). Se förklaring i tabell 16.

Den planerade budgeten för verksamheten 2021–2023 visar ett negativt verksamhetsresultat, men det sker en förbättring under perioden. Sammantaget med budgeterat finansnetto för perioden är den nationella nivåns resultat positivt. 2021 ingår kostnader för kyrkovalet med 39 miljoner kronor, klimatstrategi med 25 miljoner kronor och digital arbetsplats med 40 miljoner kronor.

Intäkter

Intäkten från Avgift gemensam verksamhet påverkas redan 2021 av den ekonomiska inbromsningen 2020, och intäkten beräknas därför bli lägre både 2021 och 2022 jämfört med tidigare planering.

Insamlade medel och erhållna bidrag förväntas bli högre än tidigare planering utifrån en satsning på större andel extern finansiering av den internationella verksamheten. Här finns en betydande osäkerhet på grund av rådande läge.

Övriga intäkter består till stor del av intäkter för gemensam IT-plattform och GAS-licenser och är något lägre än föregående planering.

Kostnader

Planerade kostnader för utvecklingsarbete/bistånd är betydligt högre än tidigare planering och hör samman med den internationella verksamhetens insatser. Ökat bistånd sker under förutsättning att bidrag till den internationella verksamheten ökar. Övriga lämnade bidrag är högre än tidigare planering på grund av omfördelning av kostnader för utsänd personal i USA till motsvarande verksamhetsanslag. I övriga lämnade bidrag ingår kostnader om 25 miljoner kronor för klimatsatsning 2021.

Externa kostnader är högre i jämförelse med tidigare planering. Satsningen på ökad kännedom om och insamling till Act Svenska kyrkan beräknas kosta cirka 20 miljoner kronor mer år 2021 jämfört med föregående ram. I externa kostnader ingår kostnader för ett gemensamt lönecenter med 5 miljoner kronor per år vilket inte fanns i tidigare planering. Budgetreserver och kostnader för utredningen av juridisk karaktär i utlandsförsamlingar är lägre än tidigare planering.

Personalkostnader är högre än tidigare planering på grund av ökat antal tjänster och ökade kostnader för utsänd personal inom den internationella verksamheten, samt uppbyggnad av begravningsrådgivning.

Utjämnning och kyrkoantikvarisk ersättning

Utjämningsavgifter och utjämningsbidrag på stifts- och församlingsnivå, kyrkounderhållsbidrag 100 miljoner kronor samt kyrkoantikvarisk ersättning. Utfallet är 32 miljoner kronor lägre än tidigare planering på grund av lägre förväntad utdelning från prästlönetillgångar 2021.

Kyrkoantikvarisk ersättning täcker främst kostnader för församlingarnas renovering av kyrkobyggnader vilket visas i tabell 17 som intäkter och kostnader kyrkoantikvarisk ersättning. Det finns därutöver nationella projekt om 5 miljoner kronor, vilket förklarar överskottet i tabellen på nettoresultatet för kyrkoantikvarisk ersättning. Dessa kostnader återfinns i annan del av resultaträkningen.

Tabell 17. Förklaring till nettoresultat utjämning och kyrkoantikvarisk ersättning (KAE)

Förklaring Utjämning och KAE	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Utjämningsavgifter församl.nivå	770	747	704	699	702	-1	-14
Utdelning prästlönetillgångar	225	223	190	227	230	-32	5
Kyrkounderhållsavgift	0	0	0	0	0	0	0
Intäkter utjämningsystemet	995	970	894	926	933	-33	-9
Utjämningsbidrag församl.nivå	-818	-819	-799	-794	-797	1	14
Utjämningsbidrag stiftsnivå	-390	-380	-365	-365	-365	0	0
Kyrkounderhållsbidrag	-100	-100	-100	-100	-100	0	0
Kostnader utjämn.systemet	-1 308	-1 298	-1 265	-1 259	-1 263	1	14
NETTORESULTAT UTJÄMNING	-313	-329	-371	-333	-330	-32	5
Intäkter KAE	454	460	460	460	460	0	0
Kostnader KAE	-454	-458	-455	-455	-455	0	0
Nettoresultat KAE	0	2	5	5	5	0	0
Nettoresultat utjämn. och KAE	-313	-327	-366	-329	-325	-32	5

Finansnetto och förändring av ändamålsbestämda medel

Avkastningen från kapitalförvaltningen förväntas minska väsentligt jämfört med tidigare planering då hänsyn tagits till rådande utveckling på finansmarknaden.

Det planeras för ökat uttag av ändamålsbestämda medel under perioden.

4.5 Kassaflödesbudget

Kassaflödesbudgeten visar hur stor del av avkastningen från kapitalförvaltningen som måste tas i anspråk för att hålla en jämn nivå över planeringsperioden. Det är en budget och en bästa uppskattning för att hålla en jämn likviditet under perioden och ger kyrkostyrelsens kapitalförvaltningsråd en möjlighet att planera förvaltningen.

Ett negativt resultat för den nationella nivåns verksamhet sammantaget med kyrkounderhållsbidrag, i enlighet med skrivelsen KsSkr 2016:6 *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem*, innebär att kassan blir mindre och till slut negativ om den inte fylls på.

Tabell 18. Kassaflödesbudget

Kassaflödesbudget	Budget	RAM	RAM	RAM
	2020	2021	2022	2023
<i>Den löpande verksamheten</i>				
Årets resultat	154	110	275	348
<i>Justering för poster som inte ingår i kassaflödet</i>				
Avkastn kapitalförv återinvesteras	-435	-406	-424	-443
Avskrivningar	13	12	12	12
Övriga poster	-30	-30	-30	-30
<i>Kassaflöde från löpande verksamhet</i>				
Ökn/minskn av kortfristiga poster	0	0	0	0
Utnyttjad checkräkningskredit	0	0	0	0
Kassaflöde från löpande verksamhet	-298	-314	-168	-113
<i>Investeringsverksamhet</i>				
Förvärv av materiella anläggningstillg	-10	-10	-10	-10
Förvärv av immateriella anläggningstillg	-5	-5	-5	-5
Förs. av finansiell anläggningstillg	40	330	185	125
Kassaflöde från investeringsverksamhet exkl likv.förv				
	25	315	170	110
Årets kassaflöde				
Kassa och bank vid årets början disponibelt för nationell nivå	272	-1	0	3
Kassa och bank vid årets slut	-1	0	3	-1

4.6 Nationell fastighetsfinansiering

För att få en långsiktig planering av fastighetskostnaderna löper dessa över en femårsperiod där de första tre åren ingår i Verksamhet och ekonomi 2021–2023. Till grund för arbetet med utlandsfastigheter finns en detaljerad lokalförsörjningsplan som stödjer prioritering mellan olika projekt.

Tabell 19. Lokalförsörjningsplan utland

Fastighetskostnader utland	Utfall	Budget	RAM	RAM	RAM	RAM	RAM	Totalt 5 ÅR
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Svenska kyrkan i utlandet	7	17	16	18	15	-15	-10	24
STI	1	1	2	2	1	-1	-1	3
Resultat	8	18	18	20	16	-16	-11	27

Tabellen visar beslutad finansiering för lokalförsörjningsprojekt i utlandet 2021–2024 samt äskad finansiering 2025.

Vissa projekt kostnadsförs direkt och vissa ska i enlighet med gällande redovisningsregler aktiveras som en tillgång och skrivs av under nyttjandeperioden.

4.7 Sammanfattning ekonomi för kyrkostyrelsens internationella råd och kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet

Ekonomi Kyrkostyrelsens internationella råd

De samlade intäkter och kostnader som redovisas för kyrkostyrelsens internationella råd återfinns inom flera verksamheter, varav Samordna och utveckla internationell mission och diakoni är den största. Vidare återfinns kostnader främst inom verksamheterna Bidra till samhällsutvecklingen och Stödja utveckling av församlingslivet.

Tabell 20. Kyrkostyrelsens internationella råd

Resultat kyrkostyrelsens inter- nationella råd	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Insamlade medel	189	164	171	207	226	4	30
Erhållna bidrag	219	235	284	289	292	88	96
Övriga intäkter	2	0	0	0	0	0	0
Förändr. ändamålsbest. medel	-48	23	48	25	12	47	24
Summa intäkter	362	422	503	521	530	139	150
Utveckl.samarbete/bistånd	-241	-294	-327	-312	-310	-91	-66
Övriga lämnade bidrag	-4	-2	-3	-3	-3	-1	-1
Externa kostnader	-100	-94	-113	-113	-113	-26	-42
Personalkostnader	-121	-132	-148	-158	-160	-14	-23
Avskrivningar	0	0	0	0	0	0	0
Summa kostnader	-465	-520	-591	-586	-585	-132	-132
VERKSAMHETENS RESULTAT	-103	-98	-88	-65	-55	7	18
Finansnetto	0	1	0	0	0	-1	-1
Resultat	-103	-98	-88	-65	-55	5	16

Intäkter från erhållna bidrag planeras till 284 miljoner kronor, vilket är betydligt högre än i tidigare planering beroende på högre förväntade bidrag från Sida samt bidrag från andra finansiärer. På grund av effekter av coronapandemin beräknas satsningen på ökad kännedom endast ge en mindre ökning av intäkter från insamlade medel 2021 jämfört med tidigare ram. Intäkter från insamlade medel förväntas dock öka ytterligare 2022 jämfört med tidigare planering.

Ökningen av erhållna bidrag återspeglas i lämnade bidrag.

Satsningen på ökad kännedom om, engagemang för och insamling till Act Svenska kyrkan ger högre externa kostnader 2021 jämfört med föregående ram. Enligt den investeringskalkyl som tagits fram är kostnaderna för 2022 och 2023 på samma nivå.

Personalkostnader ökar jämfört med föregående ram, främst beroende på ökade kostnader för utsänd personal, där 2/3-delar beräknas finansieras av Sida.

De ökade kostnaderna för framför allt ökad kännedom, engagemang och insamling i kombination med minskade intäkter från kyrkoavgiften innebär en ökad användning av destinerade medel.

Av de tidigare beslutade 30 miljoner kronor till bostadsbyggande på Olivberget i Jerusalem, återstår 7,5 miljoner kronor efter kyrkostyrelsens beslut i december 2019 att anslå 22,5 miljoner kronor till bostadsbyggande på annan plats i Jerusalem.

De samlade intäkterna och kostnaderna som redovisas här återfinns inom flera verksamheter, varav Stödja utveckling av församlingslivet är den största.

Tabell 21. Kyrkostyrelsens råd för Svenska kyrkan i utlandet

Resultat Rådet för Svenska kyrkan i utlandet	Utfall 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023	Jmf fg 2021	Jmf fg 2022
Insamlade medel	10	9	9	9	9	0	-1
Erhållna bidrag	5	4	7	7	7	1	1
Övriga intäkter	4	5	5	5	5	0	0
Förändr. ändamålsbest. medel	2	1	1	1	1	0	0
Summa intäkter	21	20	22	22	22	0	0
Utveckl.samarbete/bistånd	0	0	0	0	0	0	0
Övriga lämnade bidrag	-9	-5	-14	-13	-13	-9	-8
Externa kostnader	-19	-16	-16	-15	-14	0	-2
Personalkostnader	-65	-74	-65	-59	-60	10	12
Avskrivningar	-1	-1	-1	-1	-1	0	0
Summa kostnader	-94	-97	-96	-88	-89	1	2
VERKSAMHETENS RESULTAT	-73	-77	-74	-67	-67	1	2
Finansnetto	0	0	0	0	0	0	0
Resultat	-73	-77	-74	-67	-67	1	1

Insamlade medel och erhållna bidrag ur Stiftelsen för Svenska kyrkan i utlandet är i nivå med tidigare planering. I resultaträkningen syns omfördelningen av kostnader för utsänd personal i USA till motsvarande verksamhetsanslag genom att personalkostnader är lägre och anslagen är högre än föregående ramar. För att anpassa kostnaderna till en ekonomi i balans är budget för utsänd personal lägre än tidigare planering 2022.

Kostnader som finansieras genom nationell fastighetsfinansiering redovisas i egen tabell 19.

4.8 Poster i balansräkningen

Ändamålsbestämda medel

Tabellen visar beräknade ändamålsbestämda medel per 31 december respektive år.

Tabell 22. Ändamålsbestämda medel

Ändamålsbestämda medel	UB 2019	Budget 2020	RAM 2021	RAM 2022	RAM 2023
Internationell mission och diakoni	153	122	82	57	45
Arbete bland svenskar i andra länder	22	22	20	18	17
Övriga verksamheter	39	37	40	41	41
Utgående balans	214	181	142	116	102

Inom den internationella verksamheten gjordes 2019 en större avsättning till ändamålsbestämda medel. Det planeras för ökat uttag av ändamålsbestämda medel under perioden.

4.9 Fritt eget kapital och mål för eget kapital

Det nationella fria egna kapitalet utgör en gemensam resurs för hela trossamfundet och dess avkastning möjliggör såväl resurser till akuta insatser som till strategiska satsningar för ett långsiktigt hållbart kyrkoliv. Kyrkostyrelsen har inom ramen för beredningsarbetet med Svenska kyrkans kapital-situation fört en dialog med stiftet och funnit en samsyn kring att det krävs mer av gemensamt ansvar för att klara Svenska kyrkans uppgift i framtiden. Dialogen med stiftet, inom vilken bland annat diskussioner om ansvarsfördelning och gemensamma prioriteringar är centrala, kommer att fortsätta under planeringsperioden.

Kyrkomötet har, i enlighet med skrivelsen KsSkr 2016:7 *Svenska kyrkans kapital-situation*, beslutat att målet för storleken på den nationella nivåns egna fria kapital ska vara 6 500 miljoner kronor vid utgången av år 2016. Målnivån räknas därefter upp årligen med hänsyn till konsumentprisindex.

Nedanstående tabell visar det **beräknade** fria egna kapitalet och **lägsta nivå** för fritt eget kapital per 31 december respektive år.

Tabell 23. Fritt eget kapital och mål för eget kapital

Fritt eget kapital	UB	Budget	RAM	RAM	RAM
	2019	2020	2021	2022	2023
Fritt eget kapital	9 674	8 616	9 939	10 213	10 561
Lägsta nivå fritt eget kapital	6 866	6 947	7 143	7 286	7 432
Skillnad mot lägsta nivå	2 808	1 669	2 795	2 927	3 129

Den låga siffran under Budget 2020 var före den kraftiga uppgången 2019.

Då avkastningen i kapitalförvaltningen under våren varit negativ innebär det att ovan angivna fria egna kapital är cirka 800 miljoner kronor lägre per den 27 maj 2020 jämfört med budget.

I det fria egna kapitalet ingår ännu inte realiserade värdeökningar inom kapitalförvaltningen. Vid bokslut 2019 uppgick de orealiserade värdeökningarna till 3 422 miljoner kronor.

Utdrag ur protokoll fört vid styrelsens sammanträde den 9 juni 2020.

Närvarande: Antje Jackelén, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Aron Emilsson, Jesper Eneroth, Nils Gårder, Mats Hagelin, Agneta Hyllstam, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Marie Rydén Davoust, Elisabeth Rydström, Britt Sandström och Erik Sjöstrand samt tjänstgörande ersättaren Daniel Larson.

Föredragande: generalsekreterare Helén Ottosson-Lovén, biträdande avdelningschefen Per Starke och utvecklingssekreteraren Marie Nordström

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2020:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023 med anledning av coronapandemin.

Särskilt yttrande 1

Kyrkostyrelsen bedöms behöva minska sina kostnader med ca 250 mnkr för att nå en ekonomi i balans. För att behålla en långsiktig ekonomi i balans krävs dessutom effektiviseringar på minst 2 procent per år, eftersom intäkterna de närmaste åren bedöms vara oförändrade samtidigt som kostnaderna ökar med 2–3 procent per år.

I samband med styrelsesammanträdet den 7 maj framfördes från generalsekreterarens och arbetsutskottets sida behovet av en allomfattande översikt över verksamhetsområden och projekt på nationell nivå där det finns besparingspotential, allt för att uppnå en ekonomi i balans och i största möjliga utsträckning fortsatt kunna bedriva Svenska kyrkans huvuduppgift, gudstjänst, undervisning, mission och diakoni. Undertecknad tillsände arbetsutskottet genom generalsekreteraren i skriftlig procedur vår viljeinriktning och förslag inför den fortsatta beredningen av ärendet verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2021–2023, vilken nu beslutats och genom denna skrivelse överlämnas till kyrkomötet.

Vi har från Sverigedemokraternas sida översiktligt identifierat a) områden där vi menar att det finns besparingspotential, b) områden som bör undantas besparingar så långt det är möjligt, samt c) områden som bör prioriteras och innefattas av strategiska satsningar.

Med tanke på att det i detta extraordinära läge uttalat inte handlar om att marginellt sänka kostnader på nationell nivå utan att renodla uppdraget och upphöra med vissa delar av verksamheten samt förstärka andra delar, så vill jag hänvisa till att det i linje med vår översikt tillsänd arbetsutskottet bör finnas ett större reformutrymme, fler möjliga omfördelningar av resurser och andra prioriteringar än de av styrelsen idag beslutade. Ytterligare justeringar torde alltså kunna göras. Mot bakgrund av kyrkostyrelsens övervägande om att frågan kräver fortsatt översyn, finns som vi ser det såväl behov som möjlighet att återkomma i frågan om vilken verksamhet Svenska kyrkan på nationell nivå ska bedriva och finansiera.

Jag konstaterar samtidigt att besparingar och effektiviseringar av Svenska kyrkans administration beaktats och nu är en del av kyrkostyrelsens beslut. Jag delar också uppfattningen om att all den verksamhet som bedrivs idag, inte kommer att kunna rymmas i de framtida ekonomiska ramarna. Detta ger Svenska kyrkans nationella nivå tillfälle att reflektera över fokusområden och prioriteringar. Den ekonomiska utveckl-

KsSkr 2019:1 ingen får emellertid inte anses ofrånkomlig, utan strategiska insatser kommer att behövas för att vända den negativa medlemsutvecklingen och därmed Svenska kyrkans långsiktiga intäkter.

Aron Emilsson

Särskilt yttrande 2

Jag ser med tillfredsställelse på att det blir ett extra stiftsbidrag på 65 miljoner kronor liksom att det blir ytterligare bidrag på 50 miljoner kronor kommande år – medel avsedda att stödja eventuella ekonomiska följder av pandemin i skilda sammanhang inom Svenska kyrkan. Jag hade dock önskat att det även avsattes centrala medel, förslagsvis 20 miljoner kronor, från vilka olika inomkyrkliga sammanhang skulle kunna söka bidrag i en av pandemin orsakad svår ekonomisk situation.

Berth Löndahl